

Meiju Hiitola

Nuoret kunnan vallankahvassa

Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien kehittäminen kunnissa
nuorisovaltuustolähtöisesti vuoden 2015 kuntalain mukaiseksi

Opinnäytetyö

Syksy 2016

SeAMK Kulttuuri- ja liiketalous

Kulttuurituottaja AMK Tutkinto-ohjelma

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Kulttuurin ja liiketalouden yksikkö

Tutkinto-ohjelma: Kulttuurituottaja AMK

Suuntautumisvaihtoehto: Sosiokulttuurinen koulutusohjelma

Tekijä: Meiju Hiitola

Työn nimi: Nuoret kunnan vallankahvassa

Ohjaaja: Jussi Kareinen

Vuosi: 2016

Sivumäärä: 61

Liitteiden lukumäärä: 0

Tässä opinnäytetyössä käsitellään nuorisovaltuustotoiminnan kehittämistä kunnissa vastaamaan 2015 voimaan astuneen kuntalain vaatimuksia nuorten vaikuttamistoiminnasta. Kuntalaki velvoittaa jokaisen kunnan kuulemaan nuoria nuorisovaltuuston kautta, mutta toisaalta laissa on määritelty, ettei nuorisovaltuusto yksin riitä nuorten kuulemismenettelyksi. Suuressa osassa kuntia tarvitaan toimenpiteitä, jotta lakivelvoite tulee toteutetuksi. Opinnäytetyö vastaa tähän kuntien nuorten vaikuttamistoiminnan kehittämistarpeeseen.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa ongelmia, jotka ovat esteenä nuorten vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi. Tutkimusolettamuksena näitä ovat yhteisen tahtotilan puuttuminen nuorten vaikuttamistoiminnan kehittämiseksi sekä kuntien päätöksenteko-organisaation kankea ja hidas prosessi, joka vaikeuttaa nuorten ideoiden etenemistä. Myös nuorisovaltuustotoiminnan eriytyminen tavallisista nuorista kuntalaisista, jolloin vain aktiivisten nuorten ääni on kuuluvilla, vaikuttamistoiminnan vähäiset resurssit kunnassa sekä hyvien omalle kunnalle sopivien kuulemiskäytäntöjen puuttuminen olivat olettamuksena. Tavoitteena on myös laajentaa katsantokantaa nuorisovaikuttamisen osalta kunnissa.

Tietopohjana opinnäytetyössä on käytetty aiheen kirjallisuutta, tutkimustietoa ja artikkeleita, joiden pohjalta tutkimusolettamuksia on arvioitu kehittämisenäkökulmasta ja etsitty ratkaisumalleja. Sosiokulttuurinen näkökulma ja osallisuus tulevat esille ratkaisumallien valinnassa, jossa on huomioitu nuoret kohderyhmänä.

Tietopohjan perustella tutkimusolettamukset osoittautuivat oikeiksi. Tietoa ja ratkaisumalleja oli löydettävissä, mutta etenkin toimivista ja hyviksi koetuista toimintamalleista tieto oli hyvin hajallaan useissa lähteissä. Monet toimintamallit ovat jääneet hankkeiden osiksi, joita ei ole resurssipulan vuoksi hankkeen jälkeen enää toteutettu. Johtopäätöksenä voidaan todeta myös, että hyvien käytäntöjen kokoaminen yhdeksi kirjaseksi olisi tarpeellista, jotta nämä toimintamallit voitaisiin ottaa yleisesti käyttöön kunnissa.

Avainsanat: kuntalaki, nuorten kuntavaikuttaminen, lähidemokratia, nuorisovaltuusto, osallisuus, sosiaalinen vahvistaminen, vaikuttaminen

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Cultural Management

Specialisation: Socio-Cultural Work (Drama)

Author: Meiju Hiitola

Title of thesis: Youth in the verge of power in local democracies

Supervisor(s): Kareinen, Jussi

Year: 2016   Number of pages: 61   Number of appendices: 0

The thesis deals with the development of youth council activities to meet the demands of the Municipal Act that came into effect in 2015. Youth council activities and youth's participation in general are under pressure to evolve. There are many laws that obligate municipalities to hear and to cooperate with residents of all ages. The thesis introduces youth participation and political action in the legal framework with research findings, the author's own knowledge, and the literature on youth participation. The thesis also contains a sociocultural point of view to social engagement.

The main objective of the thesis is to find different ways to expand the scene of youth participation and to promote opportunities for the voice of a wider group of young residents to be heard, not only that of the active ones. Defining the young council's position among all young residents and policy-making adults in the local council gives many new tasks to the youth council. New tasks present new challenges to youth council activities as well as to municipalities' policy planning.

The present situation of youth influence and youth councils in organisations of municipalities is introduced by a SWOT analysis. Different methods to listen to youth councils and to develop participatory culture in municipalities' decision-making are presented with different fields of political action, including representative, direct, participatory, deliberative, and counter-democracy. The thesis introduces collected good practices and recommendations for municipalities on how to improve functions, knowledge, marketing and teamwork.

Keywords: local democracy, municipal act, participatory, policy-making, social engagement, youth council

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	3
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo.....	6
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	7
1 JOHDANTO.....	10
2 NUORTEN KUULEMINEN LÄKISÄÄTEISESTI.....	12
2.1 Kuntalaki.....	12
2.2 Nuorisolaki.....	13
2.3 Opetuslaki.....	14
2.4 Muut nuorten vaikuttamistoimintaan vaikuttavat lait ja asetukset.....	15
3 SWOT NUORTEN VAIKUTTAMISTOIMINNAN KEHITTÄMISEN OSALTA YLEISESTI.....	16
3.1 Vahvuudet.....	16
3.2 Heikkoudet.....	17
3.3 Mahdollisuudet toimintaympäristössä:.....	18
3.4 Uhat toimintaympäristössä.....	19
4 NUORTEN VAIKUTTAMISMUODOT KUNNASSA ERI DEMOKRATIAATEORIOIDEN VALOSSA.....	20
4.1 Edustuksellinen demokratia.....	20
4.1.1 Edustuksellisen demokratia nuorisovaikuttamisen näkökulmasta...21	
4.1.2 Vaalit osana edustuksellisen demokratian oppimista.....	22
4.2 Suora demokratia.....	23
4.2.1 Suora demokratia nuorisovaikuttamisen näkökulmasta.....	23
4.2.2 Sähköiset aloite- ja vaikuttamiskanavat.....	24
4.3 Osallistuva demokratia.....	26
4.3.1 Osallistuva demokratia nuorisovaikuttamisen näkökulmasta.....	27
4.3.2 Nuorisofoorumit.....	28
4.4 Osallistuva deliberatiivinen eli julkisen harkinnan demokratia.....	29

4.4.1 Osallistuva deliberatiivinen demokratia nuorisovaikuttamisen näkökulmasta.....	30
4.4.2 Deliberatiivinen keskustelupäivämenetelmä	31
4.5 Vastademokratia	34
5 NUORISOVALTUUSTOTOIMINTA PALVELUNA KUNNASSA.....	35
6 NUORTEN VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUKSIEN KEHITTÄMINEN KUNNAN ORGANISAATION NÄKÖKULMASTA	38
6.1 Osallisuuden tikapuumalli – arvioi kuinka teillä kuullaan?	38
6.2 Nuorisovaikuttaminen osana kunnan strategiaa.....	40
6.3 Yhteisen tahtotilan löytäminen nuorten aitoon kuulemiseen	41
7 NUORISOVALTUUSTOTOIMINNAN KEHITTÄMINEN PALVELUMALLIN MUKAISEKSI	44
7.1 Nuorisovaltuuston me-hengen luominen ja vaikuttamisvalmiuksien parantaminen	45
7.1.1 Motivointi.....	47
7.1.2 Minäpystyvyyden ja osallisuuden kokemus vaikuttajana ja vaikuttajaryhmänä.....	47
7.2 Nuorten kuntalaisten huomioiminen	48
8 NUORISOVALTUUSTON VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI	51
8.1 Nuorisovaltuuston viestintä	51
8.1.1 Nuorisovaltuuston sisäinen viestintä	51
8.1.2 Nuorisovaltuuston ulkoinen viestintää	52
8.2 Nuorisovaltuuston markkinointi	54
8.2.1 Mainonta	54
8.2.2 Markkinoinnin segmentointi.....	54
8.2.3 Nuorisovaltuustovaalien markkinointi esimerkki.....	56
9 PÄÄTELMÄT.....	59
LÄHTEET	61

Kuvaluettelo

Kuva 1. Kunnissa saatavilla olevat nuorisotyön palvelut. (lähde: Aluehallintovirasto, peruspalvelujen kysely kunnille 2015, kuvio 12.5.1 Kunnallisten nuorisotyöpalvelujen saatavuus)

Kuva 2. Rogert Hartin Nuorten osallisuuden tikapuumalli (1992)

Kuva 1. Palvelukeskeinen nuorisovaltuustotoiminta, kohderyhmänä nuoret (Meiju Hiitola)

Kuva 2: Raahen nuorisovaltuuston perehdyttämisviikonlopun ohjelmarunkoesimerkki (Meiju Hiitola)

Kuva 3: Ulkoinen ja sisäinen motivaatio Markku Ojasen näkemysten pohjalta (Meiju Hiitola)

Kuva 4. Sisäisen viestinnän kaavio nuorisovaltuuston markkinointi (Meiju Hiitola)

Kuva 7. Nuorisovaltuuston viestinnän pilvet (Meiju Hiitola)

Käytetyt termit ja lyhenteet

Deliberatiivinen demokratia Deliberatiivinen demokratia on keskusteluun ja harkintaan pohjautuvaa demokratiaa, jossa mielipide ja päätösten oikeutus muodostuu tasa-arvoisesta keskustelusta kansalaisten välillä. Keskustelussa kansalaiset ovat tasavertaisia asemastaan, roolistaan yhteiskunnassa tai asiantuntemuksestaan riippumatta, ja tuovat esiin omia ajatuksiaan ja ovat avoimia kuulemaan muiden keskustelijoiden argumentteja, sekä punnitsemaan omaa mielipidettään niiden pohjalta. Keskustelun tavoitteena on yhteisen lopputuloksen saavuttaminen sekä julkiseen päätöksentekoon. Deliberatiivisuuden perimmäinen ajatus on tasavertaiset mahdollisuudet ja oikeus osallistua heitä itseään koskevaan päätöksentekoon ja saada päätöksentekoon keskeisesti vaikuttavat informaatiot tietoonsa. Tämä edellyttää päätöksentekijöiltä myös julkista perustelua päätöksille. (Deliberatiivisen demokratian instituutti, viitattu verkkolähteeseen 16.12.)

Minä -pystyvyys Minäpystyvyyden käsitteellä tarkoitetaan yksilön omaa käsitystä omista kyvyistään ja taidoistaan suoriutua jostakin tehtävästä, tai laajemmin oman elämänsä hallinnasta. Minäpystyvyydellä voidaan viitata myös kyvykkyyteen kansalaisena, uskoon omien tekojen vaikuttavuudesta yhteiskunnassa ja mahdollisuuksista toimia ja vaikuttaa politiikassa.

Nuori Yleisesti puhuttaessa nuorista tarkoitetaan henkilöitä jotka sijoittuvat ikäkaudelle lapsuuden ja aikuisuuden välille. Tarkemmin ottaen nuorisolaki on määritellyt nuoriksi kaikki alle 29 -vuotiaat, vaikka yleinen kulttuurisidonnainen konsensus onkin 13-24 -vuotiaat. YK puolestaan

määrittelee nuoret ikäväliä 15-24 vuotta. Tässä opinnäytetyössä nuoret viitekehyksenä tarkoittavat henkilöitä, joita ei yhteiskunnallisesti katsota lapsiksi tai täysivaltaisiksi aikuisiksi (alle 18-vuotiaat) tai heillä ei ole ollut virallista mahdollisuutta osallistua täysivaltaisena kansalaisena kunnalliseen päätöksentekoon (vaalivuosiin ja iän rytmyksestä riippuen noin 13 ikävuodesta 18-22 -vuotiaaksi)

Osallisuus

Osallisuudella (engl. inclusion tai social engagement) käsitteenä tarkoitetaan yleisesti yksilön kiinnittymistä ryhmään tai yhteisöön kokien ryhmään kuulumisen ja mukanaolon tunnetta kokemuksellisesti ja jaetusti. Se voidaan myös määritellä omakohtaisesta sitoutumisesta kumpuavaksi vaikuttamiseksi ja vastuunkantamiseksi. Kansalaisella on tällöin taidot, tahto ja mahdollisuus vaikuttaa häntä itseä koskeviin yhteiskunnallisiin asioihin. Osallisuus onkin osallistumista kokemuksellisempaa ja edellytyksiltään vaativampaa toimintaa.

Osallistuminen

Osallistuminen (engl. participation) käsitteenä on yleisesti käytössä kuvaamaan kansalaisten demokraattista roolia yleisessä keskustelussa. Osallistumiseen voidaan liittää tasoja, jotka kuvaavat kansalaisosallistumisen eri ulottuvuuksia. Sosiaalinen osallistumisen ulottuvuus vaatii mahdollistua ryhmän, toiminnallinen ulottuvuus kuvaa osallistumista aktiivisena toimintana ja kansalaisosallistuminen kuvaa mahdollisuuksia osallistua yhteisten asioiden hoitamiseen.

Osallistaminen

Osallistamisen käsitteeseen liittyy vahvasti näkemys kansalaisesta passiivisena osallistujana, jota pyritään kehotuksiin ja vaatimuksiin saada mukaan osallistumaan eri

yhteiskunnallisiin toimintoihin, projekteihin, tapahtumiin tai hankkeisiin.

Vaikuttaminen

Vaikuttaminen (engl. influence) nähdään yleisesti jonkin muutoksen tai vaikutuksen aikaansaamisesta. Nuorisovaikuttamisella tarkoitetaan nuorten osallistumista yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, siten, että heillä on myös tosiasialliset mahdollisuudet vaikuttaa. Vaikuttaminen voi olla mielipiteiden ja ideoiden esittämistä, toiminnan arviointia ja kehittämistä tai päätösten tekemistä ja toimeenpanemista.

1 JOHDANTO

Polku 15-vuotiaasta innokkaasta nuorisovaltuutetusta reilut tuplasti vanhemmaksi sosiokulttuurisen koulutusohjelman opinnäytetyötä nuorisovaltuustojen kehittämisestä kirjoittavaksi opiskelijaksi on ollut vaiherikas. Nuorisovaikuttaminen eri muodoissaan on kulkenut mukana pitkin matkaa, mutta draama ja sosiokulttuurinen innostaminen ovat värittäneet tietäni jo vuosikymmenen. Opinnäytetyössäni olenkin halunnut koota vuosien varrella kertyneitä kokemuksia ja oppeja paremman ja innostavamman nuorten vaikuttamistoiminnan puolesta.

Kulttuurituotannon opinnot sosiokulttuurisessa koulutusohjelmassa ovat kasvattaneet minua näkemään uusia näkökulmia draamamenetelmien kautta erilaisiin sosiaalisiin tilanteisiin, ryhmädynamiikkaan, ihmisten väliseen viestintään sekä siihen, että kaikkia näitä voidaan kehittää osallistavilla ja voimaannuttavilla menetelmillä. Vahva taustani nuorisopolitiikan eri kentiltä puolestaan on kasvattanut minua paikallisesta nuorisovaikuttajasta kuntapolitiikan päättäjäksi, osallisuushankkeiden ja paikallisten projektien maailmaan, sekä kouluttamaan nuorisovaikuttajia ja heidän kanssaan toimivia aikuisia. Olen toiminut myös valtakunnallisissa tutkimus- ja kehittämishankkeissa joissa kuntademokratia on ollut vahvasti läsnä, sekä tehnyt nuorten kanssa yhteistyötä yritys näkökulmasta ja yhdistystoiminnan kautta. Minulle on siis kertynyt kokemusta lähes kaikista nuorisovaikuttamiseen liittyvistä keskeisistä rooleista.

Viimeisimmät roolini nuorisovaikuttamisen kouluttajana, sekä työskennellessäni valtakunnallisissa nuorisovaikuttamiseen liittyvissä tutkimus- ja kehittämishankkeissa useissa kunnissa, ovat tietyt teemat nousseet vuodesta toiseen esille nuorisovaikuttamisen kipukohtina. Opinnäytetyössäni en niinkään keskity nuorisovaltuustotoiminnan perusedellytysten läpikäyntiin, vaan pikemminkin pureudun jo olemassa olevien toimintamallien kipukohtien parantamiseen ja nuorisovaltuustotoiminnan kehittämiseen koko kunnan nuoria laajasti kuulevaksi nuorten mielipiteiden kokoajaksi ja aidosti nuorten äänellä vaikuttavaksi ja näkyväksi toimijaksi.

Kun 2015 kuntalakiuudistus kirjasi vihdoin nuorisovaikuttamisen reunaehdot ja nuorisovaltuustot lakiin, oli selvää, että kunnilla on edessään suuri toimintakulttuurin

muutos. Muutoksen edellytyksenä on tietenkin tunnistaa olemassa olevat käytännöt omassa kunnassa ja on kyettävä arvioimaan niiden toimivuutta osana kunnallista päätöksentekoprosessia sekä laaventamaan katsantokantaa nuorisovaltuustosta koko kunnan nuorisoon ja heidän vaikuttamistarpeisiinsa. Tähän muutosprosessiin haluan opinnäytetyössäni antaa eväitä sekä nuorille oman toiminnan kehittämiseen, että kunnan päättäjille ja virkamiehillekin, joiden on oltava yhtäläillä mukana päätöksentekokulttuurin muutoksessa huomioimalla nuoret entistä paremmin. Enää ei riitä nuorille annettu mahdollisuus tulla kuulluksi vain asioissa, joita heille tarjotaan kommentoitavaksi, vaan pyrkimyksenä on luoda kuntiin aidosti nuoria kuuleva ja vaikuttava toimintamalli.

Opinnäytetyöni yksi tärkeimmistä tavoitteista onkin avata uusia näkökulmia nuorisovaltuustoiminnan kehittämiseen tutkimalla toimintaa palvelunäkökulmasta, jossa nuorisovaltuusto tuottaa ainutlaatuista ja arvokasta palvelua, niin kunnan nuorille, kuin asiantuntijapalvelua kunnan organisaatiolle ja verkostoille. Tavoitteena on hahmottaa, millä käytännön toimilla kehitetään koko kuntaa palveleva ja koordinoitu nuorisovaikuttamisen malli, jossa nuorten ääni tulee aidosti kuulluksi. Opinnäytetyössäni etsin erilaisia ja hyväksi havaittuja toimintamalleja sosiokulttuurisesta näkökulmasta, omaan kokemukseeni ja jo tehtyihin tutkimuksiin pohjautuen.

Toisessa luvussa käsittelen eri lakien määrittelemät reunaehdot nuorten vaikuttamistoiminnalle pähkinänkuoressa. Kolmannessa luvussa avaan nuorisovaikuttamista nykytasolla SWOT-analyysin kautta eritellen jo laajalti käytössä olevia nuorten vaikuttamismahdollisuuksia kunnissa. Neljännessä luvussa tarkastelen nuorisovaikuttamista eri demokratianäkemyksen pohjalta, joka auttaa syventämään näkemystä siitä, mitä on nuorisovaikuttamisen ongelmakohtien taustalla. Seuraavissa luvuissa pureudun nuorisovaikuttamisen kehittämiseen ja menetelmiin joilla voidaan tukea vaikuttamistoimintaa ja vakiinnuttaa sitä hyvälle tasolle. Lopuksi johtopäätelmänä on kuitenkin todettava, että opinnäytetyö on laajuudestaan huolimatta vain raapaisu monenkirjavaa nuorisovaikuttamisen kenttää Suomessa. Sen kehittämisessä olisi laajemminkin tarvetta käytännönläheisten vaikuttamismenetelmien kokoamiselle yhdeksi kirjaksi, sekä innostavalle kouluttajajoukolle.

2 NUORTEN KUULEMINEN LÄKISÄÄTEISESTI

2.1 Kuntalaki

Kuntalaissa (410/2015), joka tuli voimaan 1. päivänä toukokuuta 2015, veloitetaan kuntia huolehtimaan kaiken ikäisten kuntalaisten monipuolisista ja vaikuttavista osallistumismahdollisuuksista. Kuntalain 22 §:n mukaan osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja, selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa. Laissa kehoitetaan myös valitsemaan palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin, järjestämään mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun. Myös suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa sekä tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua, vastataan kuntalain vaatimuksiin.

Lain 26 §:n mukaan nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Nuorisovaltuusto voi olla useamman kunnan yhteinen. Pykälän toisen momentin mukaan nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muissakin asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä. Nuorisovaltuusto tulee ottaa mukaan lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa. Nuorisovaltuustotoiminnan lakisääteisyys tuonee lisäpontta toiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

Lakimuutos edellyttää useissa kunnissa toimenpiteitä. Näkemykseni mukaan yksi haaste on nuorisovaltuustotoiminnan markkinointi. On tärkeää, että se tavoittaisi mahdollisimman kattavasti koko ikäluokan. Näkisin myös, että lain tuomat vaatimukset nuorten kuulemisesta mahdollistaa nuorisovaltuuston aseman vahvistamisen, sekä laventamisen myös muiden nuorisovaikuttamiskanavien äänitorvena päättäjille. Tällöin taloudelliset resurssit kunnan taholta ovat perusteltuja, eikä ainakaan leikkauspaineita pitäisi olla vastuun kasvaessa. Aktiivisella tiedottavalla roolilla on helppo luoda vaikutusvaltaa ja tietoisuutta niin nuorille, kuin päättäjillekin. Nuorisovaltuuston toiminta-alue laajentuu, joten mikäli nuorisovaltuusto katsoo tarpeelliseksi laventaa vaikutusmahdollisuuksiaan lautakunnissa ja kaupungin työryhmissä, on sen perusteltua nyt sitä vaatia. Lakimuutos tuo nuorisovaltuustolle virallisen aseman osana kunnan päätöksentekoa ja kunnan veloitteena on myös ylläpitää sen toimintaedellytyksiä, joten oman toiminnan arviointi, resurssien riittävyys tulisi arvioida vuosittain, jotta toimintaedellytykset täyttyvät.

2.2 Nuorisolaki

Nykyinen nuorisolaki (72/2006) tuli voimaan maaliskuun alussa 2006. Siinä nuorten vaikuttamistoimintaa käsitellään etenkin lain 8 §:ssä, jossa säädetään nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta. Nuorille tulee järjestää mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja –politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskeissa asioissa. Lisäksi muissa pykälissä on mainintoja aktiivisen kansalaisuuden tukemisesta sekä osallistamisesta, nuorten kasvu- ja elinolojen parantamisesta.

Tämä laki ei tosin ole valtionhallintoa velvoittava, vaikkakin valtion taholta on monin tavoin tuettu vaikuttamismahdollisuuksien kehittämistä. Näihin tarkemmin määrittelemättömiin edellytyksiin on vastattu kunnissa mm.

nuorisovaltuustotoiminnalla ja verkkovaikuttamiskanavien avulla, sekä oppilaskuntatoiminnalla.

Nuorisolakia uudistetaan parhaillaan ja sen on määrä astua voimaan alkuvuodesta 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriön nuorisolain uudistamisen koontimateriaalista (Nuorisolain uudistaminen, opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:16) nousee myös esiin se, että nuorten osallistumisen muodot ja ratkaisut eivät saisi rajautua yksinomaan edustuksellistenryhmien toimintamuotoihin. Nuorten osallisuutta tukevien rakenteiden ja käytäntöjen tulee olla monipuoliset, jotta ne tukisivat koko ikäpolven osallisuutta yksilönä ja ryhmissä. Tämä edellyttää sitä, että nuorten näkemykset otetaan huomioon mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jo heille suunnattuja palveluja suunniteltaessa.

2.3 Perusopetuslaki

Myös perusopetuslaissa nuorten kuulemiseen veloitetaan, sillä perusopetuslakiin (628/1998) lisättiin vuoden 2014 alussa osallisuutta ja oppilaskuntaa koskeva 47 a §. Säännöksen mukaan opetuksen järjestäjän tulee edistää kaikkien oppilaiden osallisuutta ja huolehtia siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus osallistua koulun toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä oppilaiden asemaan liittyvistä asioista.

Laissa opetusta järjestävä taho on veloitettu kuulemaan oppilaskuntaa heitä koskevissa asioissa. Usein käytännössä oppilaskuntatoiminta on kiinteästi sidoksissa nuorisovaltuustotoimintaan, joko toimijoiden, valintatavan kautta. Jatkossakin erittäin tiivis yhteistyö nuorisovaltuustojen ja oppilaskuntien välillä on tärkeää, sillä usein toimintojen tavoitteet ovat yhteisiä, toimia nuorten vaikutuskanavana. Usein toimijat ovat molemmissa ainakin osittain samoja, mikä vaikuttaa varmasti yhteistyön sujuvuuteen, mutta toisaalta kuormittaa aktiivisia toimijoita kahdelta taholta, jolloin toimijoiden resurssit eivät välttämättä riitä täysmääräisesti molempiin toimintoihin.

2.4 Muut nuorten vaikuttamistoimintaan vaikuttavat lait ja asetukset

Nykyllä lainsäädännössä aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään aluehallintovirastojen tehtävistä, joihin kuuluvat myös nuorisotoimen tehtävät. Aluehallintoviraston tehtävänä on lisäksi nuorisopalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi. Tähän työkaluja on etsitty mm. 2015 valmistuneesta nuorisotyön tunnuslukujen verkostomainen kehittäminen -hankkeesta, sillä nuorisopalveluiden arviointi on haastavaa moniulotteisen luonteensa vuoksi (Junntila-Vitikka & Gretscher & Puuronen 2016, 11-15 & 166-168). Nuorisovaltuustotoiminnan arviointi sinällään on helpommin mitattavaa, sillä vaikutustoimintaa voidaan mitata aktiivisuuden, toiminnan ja kannanottojen määrän perusteella. Aluehallintoviraston rooli rahoituksessa on myös merkittävä, sillä sen hallinnoi monia hankkeita, joiden kautta näkyvyyttä voisi saavuttaa hankkeistamalla jotakin vaikuttamistoimintoja. Ongelmana tällä tosin on hankebyrokratian pyörittämiseen tarvittavat henkilöresurssit, jotka ovat usein tiukassa, sillä vapaaehtoisten nuorten toimijoiden vastuulle ei hankkeita voi yksin sysätä.

Muita toimintaa ohjaavia linjauksia: Lasten ja nuorten osallisuus on sisällytetty yhtenä poikkileikkaavana teemana kansainväliseen avoimen hallinnon kumppanuusohjelmaa (OGP) koskevaan kansalliseen toimintasuunnitelmaan vuosille 2015–2017 (Hallituksen esitys eduskunnalle nuorisolaiksi HE 111/2016) Tavoitteena on edistää lasten ja nuorten mukaan ottamista päätösten valmisteluun sekä yhteiskunnan palvelujen suunnitteluun ja toteutukseen.

3 SWOT -ANALYYSI NUORTEN VAIKUTTAMISTOIMINNAN KEHITTÄMISESTÄ

3.1 Vahvuudet

Nuorisovaltuustotoimintaa on jo laajalti olemassa: Nuorisovaltuustotoimintaa on jo olemassa lähes 80 prosentissa kunnista (kuva 1). Tällöin nuorisovaikuttamiselle on jo olemassa pohja jota kehittää, sekä nimetyt toimijat. Tällaisissa kunnissa myös yhteistyöhalu ja tahtotila kunnassa on myös hyvällä tasolla. Toiminnan vahvuutena on usein energiset nuoret toimijat, joilla on halua vaikuttaa. Kontaktien ja verkostojen ylläpito on erittäin tärkeää. ja toteuttaa nuorten oloja parantavia projekteja ja tapahtumia.

Noin puolella nuorisovaltuustoista on myös mahdollisuus vaikuttaa kunnan lautakunnissa ja / tai valtuustossa ja heiltä kysytään mielipiteitä. Vahvuuksia voidaan vahvistaa aktiivisella toiminnalla, kouluttautumisella ja tiimityöskentelyllä,

sillä

Kuva 5: Kunnissa saatavilla olevat nuorisotyön palvelut. (lähde: Aluehallintovirasto, peruspalvelujen kysely kunnille 2015, kuvio 12.5.1 Kunnallisten nuorisotyöpalvelujen saatavuus)

pelkkä mahdollisuus vaikuttaa ei takaa nuorten äänen kuulumista kunnan organisaatiossa aidosti. Kontaktien ja verkostojen ylläpito on myös suuressa roolissa, sillä yhteistyötä tarvitaan, etenkin kun toteutetaan nuorten oloja parantavia projekteja ja tapahtumia.

3.2 Heikkoudet

Nuorisovaltuustotoiminnan heikot kohdat saattavat vaihdella suuresti, riippuen toimijoista, kokemuksesta sekä toiminnan laadusta. Kokemukseni mukaan hyvin samankaltaiset ongelmat rapauttavat nuorisovaltuuston vaikuttamistoimintaa vuodesta toiseen, riippuen nuorisovaltuuston kokemuksesta, toimijoista ja intresseistä. Yleisin toiminnan heikkous, joka nousee esille lähes kaikissa osallisuutta ja vaikuttamista koskevissa artikkeleissa, on nuorten muodollinen kuuleminen. Nuorisovaltuustolta kysytään mielipiteitä, mutta niiden pohjalta ei olla valmiita toimimaan tai mielipidettä kysytään vasta liian myöhään, jolloin vaikutus ulottuu vain pieniin yksityiskohtiin, tai vaikuttamiselle ei tule kunnan puolelta aidosti vastakaikua.

Heikkoutena on myös näkyvyys nuorten keskuudessa, eli kohderyhmän kattava tavoittaminen pienellä rahalla muutenkin haasteellisessa kentässä. Markkinointisuunnitelman vuosittainen laatiminen ja aikataulutuksen kannattaminen ottaa osaksi toimintaa. Markkinointitempausten onnistuminen kannattaa myös arvioida ja kirjata jälkikäteen.

Nuorten toimijoiden motivaatio ja ajankäytön jakaminen monen harrastuksen ja luottamustoimen kesken on myös haaste. Toiminnassa on mukana usein paljon nuoria, joten sisäinen tiedottaminen ja aktiivisuuden ylläpitäminen on haastavaa. Heikkouksia voidaan parantaa useissa kunnissa esimerkiksi muuttamalla valintatapaa nuorisovaltuustovaaleiksi, jolloin nuorisovaltuustoon päästäkseen täytyy nähdä enemmän vaivaa ja hankkia näkyvyyttä ja osoittaa aktiivisuutensa jo ennen valintaa. Muutoksessa kannattaa myös tiivistää ryhmän kokoa sujuvan toiminnan takaamiseksi. Kuitenkin kannattaa säilyttää aktiivisten nuorten osallistumismahdollisuudet hankkeissa, tapahtumissa ja projekteissa. Tähän yksi

keino on vaaleissa ulosjääneiden varavaltuutettujen oikeus toimia mukana oman innostuksen mukaan.

3.3 Mahdollisuudet toimintaympäristössä

Uudet lakimuutokset tuovat mahdollisuuksia nostaa toimintaa uudelle tasolle ottamalla tiedottavan ja asiantuntevan roolin. Nuorisovaltuusto voisi ehdottaa esimerkiksi työryhmän perustamista, jossa mietitään, kuinka lakimuutosten tuomiin haasteisiin vastataan kunnassa ja miten toimintaa kehitetään paremmin tarpeita vastaavaksi.

Mikäli valintatapana on nuorisovaltuustovaalit luovat ne paljon mahdollisuuksia. Valintatapana vaalit ovat myös hyvin perustellut sekä demokraatiooppimisen näkökulmasta, näkyvyyden ja tavoittavuuden vuoksi, sekä nuoria toimintaan sitouttavana elementtinä, sillä äänisaalis velvoittaa aktiivisuuteen ja näyttöhaluja aktiivisesta toiminnasta tulee myös uusien vaalien lähestyessä. Vaalit tuovat mukanaan myös mahdollisuuden tiedottaa onnistumisista ja toiminnasta, sekä saada merkittävää näkyvyyshyötyä nuorten keskuudessa pitkällä aikajänteellä. Vaalien kautta näkyvyys voidaan maksimoida ottamalla koulut mukaan demokraatiakasvatuksen näkökulmasta. On tärkeää, että nuoret oppivat äänestämään jo ennen virallista äänestysikää ja huomaavat äänestämisen merkityksen yhteisten asioiden hoitamisessa.

Nuorisovaltuustolla on aidot mahdollisuudet toimia vaikuttavana ja vakaana toimijana nuorten ja päättäjien välissä vahvistaen nuorten ääntä päättäjille ja pehmentäen ja tuoden toimillaan yhteiskunnallisia asioita lähemmäs tavallisten nuorten arkea. Nuorten äänen aito kuuluminen kunnan päätöksenteossa tuo demokraatiaan väriä ja tuoreita ideoita tulevilta päättäjiltä ja kuntalaisilta. Toiminta sitouttaa myös nuoria kotipaikkakuntaansa tai vähintäänkin ylläpitää kotiseurakkautta.

3.4 Uhat toimintaympäristössä

Taloudellisesti uusi lainsäädäntö auttaa perustelemaan nykyisiä resursseja, sillä lakisääteisesti nuorisovaltuuston toimintaedellytyksen on oltava olemassa. Taloudellisesti haastavat ajat saattavat aiheuttaa sen, että vaikuttamistoimintaan on käytettävissä todella vähän rahaa. Myös viestinnän ja markkinoinnin kohdistaminen väärin on riskinä, jolloin näkyvyyttä ei saavuteta nuorten toiminnalle ja saavutuksille. Koska toiminta on nuorisovetoista, on uhkana myös, ettei asioita toteuteta suunnitellusti ja aikataulutetusti. Uhkia voidaan minimoida pitämällä jäsenistö aktiivisena ja motivoituneena, sekä pitää toiminta aktiivisena ja hyödyllisenä sekä kunnan päätöksenteko-organisaatiolle, että kunnan nuorille.

Yksi yleisimmistä uhkakuvista nuorisovaltuuston pääasiallisen tarkoituksen eli vaikuttamisen näkökulmasta on nuorisovaltuuston toiminnan keskittyminen tapahtumien järjestämiseen, sillä nuorilta tulee paineita hyvien tapahtumien järjestämiseksi. Lisäksi konkreettinen järjestäminen on helpompaa ja hausempaa kuin vaikuttamistoiminta. Tapahtumia järjestetään usein kokemattomasti, eivätkä energiset ja innostuneet toimijat muista huomioida tarpeeksi esimerkiksi markkinointia, jolloin tavoitteisiin ei päästä yleisömäärissä, eikä tapahtuma tuota nuorisovaltuustolle tärkeää näkyvyyssarvoa, pikemminkin päinvastoin.

Usein vaikuttamistoiminta rapautuu, kun nuorisovaltuutettujen resurssit kohdentuvat tapahtumien järjestämiseen ja todellinen toiminnan tarkoitus unohtuu sekä nuorisovaltuuston imago muuttuu näkyvimmän toiminnan mukaan, sekä nuorten, että päättäjien silmissä. Maine pelkästään hyvien tapahtumien järjestäjänä nuorten keskuudessa puolestaan aiheuttaa kierteen, jossa toimintaan hakeutuu vain tapahtumien järjestämisestä kiinnostuneita henkilöitä ja kohdentuminen vahvistuu. Yleinen kiinnostus nuorten parissa nuorisovaltuustotoimintaa kohtaan saattaa nousta ja mukaan pyrkiä enemmän myös potentiaalisia vaikuttajia, mutta toiminnan uudelleenkohdentaminen vaikutustoimintaan voi vaatia työtä.

4 NUORTEN VAIKUTTAMISMUODOT KUNNASSA ERI DEMOKRATIAATEORIOIDEN VALOSSA

Tässä luvussa käsittelen kunnan eri nuorisovaikuttamisen olemassa olevia keinoja eri demokratiateorioiden valossa (Gretschel & Kiilakoski, 2012 40-90). Eri demokratiamuodoissa nuorella kansalaisella on oma erilainen toiminnallinen rooli suhteessa päätöksentekoon ja yhteisten asioiden hoitamiseen. On tärkeää ymmärtää nuorten erilaisia tarpeita vaikuttaa heille läheisiin asioihin elinpiirissään ja kuntatasolla, sekä ymmärtää millä tavoin nuoria voidaan kannustaa vaikuttamaan ja havaita omien mielipiteidensä vaikuttavuutta omaan ympäristöön. Jokaisen demokratiateorian pohjalta löytyy jo olemassa olevia kunnallisen demokratian yleisiä muotoja, sekä nuorille vaikuttamiseen luotuja välineitä ja toimintakanavia, joiden toimivuutta ja potentiaalia, sekä kohderyhmiä on hyvä tarkastella muutoksen ja kehittämistyön pohjaksi.

4.1 Edustuksellinen demokratia

Edustuksellisessa demokratiassa demokratia ihanteena on valitsijakansalainen, joka kerää tietoa ja toimii äänestäjänä (Gretschell & Kiilakoski 2012, 42). Täysi-ikäisenä kuntalainen voi asettua itse ehdolle ja päästä kansalaisesta päättäjäksi. Edustuksellisessa demokratiassa vallitsee poliittinen kulttuuri, jossa kansalaisten valitsemat edustajat tekevät päätökset, vaikuttavat ja johtavat päätöksentekoprosessia. Suomessa kuntatasolla tällaisia toimintoja ovat kunnan luottamuselinten valinta ja niissä toimiminen sekä pormestarin valinta. Koska alle 18-vuotiailla ei ole mahdollisuutta osallistua päätöksentekijöiden valintaan tai asettua ehdolle, taikka tulla puoluepoliittiset kunnallisjärjestöjen valitsemina mukaan päätöksentekoon lautakunnissa tai kunnan hallitukseen, tarvitaan nuorille oma edustuksellinen demokratian muoto, eli nuorisovaltuusto sekä koulumaailmassa oppilaskuntatoiminta, mikäli ne valitaan demokraattisesti äänestämällä.

Nuorisovaltuusto tai oppilaskuntatoiminta ei puhtaasti istu edustuksellisen demokratian malliin kuntatasolla, sillä pääsääntöisesti heillä ei ole virallista päätäntävaltaa asioihin, vaan pikemminkin oikeus osallistua kunnalliseen

päätöksentekoon heille annetuilta osin, esimerkiksi kertomalla mielipiteitä ja pyrkimällä vaikuttamaan päätöksiin eri keinoin. Toisaalta nämä nuorten edustajat voivat käyttää valtaa nuoriin nähden valitsemalla asiat, joihin pyrkivät vaikuttamaan omalla toiminnallaan.

Edustuksellisen demokratian vahvuuksina on se, että kansalaisilla on mahdollisuus määrääjain vaikuttaa vaaleissa siihen, ketkä heitä edustavat, sekä osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun, mikä luo päättäjille paineita reagoida esille nouseviin asioihin säilyttääkseen kannatuksensa vaaleissa. Toisaalta päättäjillä on mahdollista tehdä päätöksiä ja käyttää valtaa oman tahtonsa mukaan, sillä kansalaisen ainoa suora vaikuttamiskeino on vaalit. Edustuksellisen demokratian heikkous äänestäjän näkökulmasta onkin, ettei kansalaisten ääni välttämättä kuulu enää päätöksiä tehtäessä, joten vaikuttamisen kokemus jää laimeaksi eikä äänestämällä välttämättä koeta olevan suurta merkitystä yhteisten asioiden hoitamisessa, joka saattaa vaikuttaa äänestysintoon ja haluun osallistua omalta osaltaan päätöksentekoprosessiin.

4.1.1 Edustuksellisen demokratia nuorisovaikuttamisen näkökulmasta

Nuorisovaikuttamisen näkökulmasta edustuksellinen demokratia vaatii nuorilta ymmärrystä kuntapäätöksenteosta ja sen toimintatavoista, sekä perehtymistä asiaan. Gretschelin ja Kiilakosken (2012, 45-50) mukaan isoin haaste edustuksellista demokratiassa on tietynlainen toiminnan polarisoituminen, jossa aktiivisimmat kansalaiset toimivat useilla eli foorumeilla vaikuttamassa, kun taas osa ei osallistu minkäänlaiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun, jättäytyen siitä jopa tietoisesti pois. Haasteena onkin pohtia, millaisia kansalaisvalmiuksia nuoret tarvitsevat, jotta pystyvät aidosti seuraamaan yhteiskunnallista keskustelua ja toimimaan tiedostavana ja aktiivisena kansalaisena.

Myös Anu-Hanna Anttila (Paakkunainen & Suurpää 2011, 80) pohtii artikkelissaan nuorten sukupolvien kohdalla osallistumattomuuden syitä edustukselliseen demokratiaan. Onko nuorten luottamus järjestelmään heikentynyt vai onko

järjestelmä liian heikko kanava vaikuttaa? Vai onko äänestämättä jättäminen nuorilta harkittu vastademokratian muoto. Mielestäni nuorille on tarjottava valmiudet ymmärtää ja nähdä edustuksellisen demokratian vaikutukset ja seuraukset yhteiskunnassa. Kun nuori ymmärtää päätöksentekotavat edustuksellisessa demokratiassa, hän kykenee myös harkitsemaan äänestämättä jättämisen seuraukset ja tehdä näin tietoisien valinnan, sen sijaan, että hän kokemattomuuttaan ja tietämättömyyttään jättäisi äänestämistilaisuuden käyttämättä.

4.1.2 Vaalit osana edustuksellisen demokratian oppimista

Menetelmiä, joilla edustuksellisen demokratian keinoja tuodaan nuorille tutuksi, on äänestyskäytäntöjen opetteleminen konkreettisesti osana koulujen demokratiakasvatusta. Nuorten vaikuttajafoorumien valintatavat ovat hyvin kirjavia eri puolilla Suomea. Valintapoina on käytetty muun muassa listavaaleja, erilaisia kutsumenettelyitä ja haastatteluja, sekä jopa aikuisvetoisesti on valittu nuoria vaikuttajafoorumeihin.

Demokratiakasvatuksen ja kansalaisvalmiuksien kehittämisen kannalta koen tärkeäksi vaalikäytäntöjen tuomisen osaksi nuorten vaikuttajien valintaa. Nuorisovaltuustovaalit, oppilaskuntavaalit sekä nuorille järjestettävät varjovalit ovat hyvä tapa opetella edustuksellista demokratiaa käytännössä. Vaalien ja niiden oheistapahtumien (vaalipaneelit ym.) järjestäminen koetaan usein työlääksi, mutta se lienee ainoa keino opetella aidosti vaikuttavasti äänestämistä ja ehdolle asettautumista ennen täysi-ikäisyyttä.

Osallisuusnäkökulmasta nuoret on hyvä ottaa myös vaalijärjestelyihin mukaan, jolloin nuoria saadaan sitoutettua paremmin, sekä helpotetaan paineita vaalien käytännönjärjestelyjen osalta. Lisäpontta vaalijärjestelyihin ja koulujen kannustavaan suhtautumiseen oppilaidensa aktivoimiseksi äänestämään voi tuoda koulujen välinen kilpailu korkeimmasta äänestysaktiivisuudesta. Kilpailun houkuttelevuutta voidaan lisätä aktiivisimman koulun palkitseminen esimerkiksi rahapalkinnolla kouluviihtyvyyden edistämiseksi, josta koulun oppilaskunta voi itsenäisesti päättää. Tällöin äänestämään kannustaa myös yhteisen hyvän

tavoittelu konkreettisesti ja edustuksellisen demokratian prosessi tulee näkyviin käytännössä.

4.2 Suora demokratia

Gretschel ja Kiilakoski (2012, 42) kuvaavat ihannekansalaista suorassa demokratiassa päättäjäkansalaiseksi, joka tekee aloitteita sekä käyttää äänioikeuttaan kansanäänestyksissä. Poliittisessa kulttuurissa suositaan tällöin edustuksellisuuden sijaan vallan antamista tietyissä asioissa suoraan ja välittömästi kansalaisille. Tämä tuo demokratiaa lähemmäs kansaa ja vahvistaa vaikuttamisen kokemusta, kun itselle läheisiin asioihin voidaan vaikuttaa suoraan. Suoraa demokratiaa käytetäänkin yhä enemmän edustuksellisen demokratia tukena. Suoria kuntalaisen vaikuttamismahdollisuuksia kunnassa on oikeus tehdä aloitteita, tämä koskee kaikenikäisiä kuntalaisia. Gretschel ja Kiilakoski (mts, 50-51). kuitenkin pitävät aloiteoikeutta poliittisesti heikkona instrumenttina, sillä kansalaiset eivät voi kollektiivisesti vaikuttaa aloitteen jättämisen jälkeen aloitteen muotoon, etenemiseen tai toteutukseen, vaikkakin aloiteoikeutta kaikille kuntalaisille pidetäänkin positiivisena merkinä halusta kuulla kaikenikäisten kuntalaisten ideoita. Samoin he arvostelevat suorien kansanäänestysten vaikutuksia, sillä kansanäänestysten vaikutus ei ole ehdoton, vaan ne ovat useimmiten neuvoa-antavia, eikä välttämättä selkeilläkään äänestystuloksilla ole ollut vaikutusta kunnan valtuustojen päätöksiin.

4.2.1 Suora demokratia nuorisovaikuttamisen näkökulmasta

Aloitteiden tekeminen kunnan päättäjille on yksi vaikuttamisen keino nuorisovaltuustoille. Gretschelin ja Kiilakosken mukaan aloite on vaikuttamisen välineenä kuitenkin liian jäsentymätön nuorten tarpeisiin, sillä kuntalain mukaan aloitteet osoitetaan aina kunnan valtuustolle tai hallitukselle, viranhaltijan valmistelun kautta, riippumatta aloitteen mittasuhteista. Usein aloite voitaisiin toteuttaa virkamiespäätöksellä tai esimerkiksi nuorisotoimen omana toimintana.

Aloitteiden käsittely hallitus- tai valtuustotasolla saattaa viedä pitkiä aikoja, tai pahimmillaan ”kadota päätöksenteko koneistoon”. Heikkoutena heidän mukaansa on myös se, että aloitteisiin ei suoraan liity pääsy mukaan aloitteen toteuttamisessa tai jatkotoimenpiteissä. Tähän kuitenkin usein nuorilla olisi tarvetta ja halua, vaikka kehittämisprosessit olisivatkin toisinaan pitkiä ja hitaita. Nuorisotoimen peruspalveluiden arvioinnissa 2010 noin puolet nuorten vaikuttajaryhmistä koki, etteivät he ole saaneet palautetta kunnalta tekemiinsä aloitteisiin (emt, 51)

4.2.2 Sähköiset aloite- ja vaikuttamiskanavat

Aloitteiden osalta useissa kunnissa on otettu käyttöön sähköinen nuorille suunnattu aloitekanava, jonka kautta he voivat verkossa tuoda ideansa tai aloitteensa esille, kaikille suunnattujen vaikuttamisväylien lisäksi, matalammalla kynnyksellä. Joillakin kunnilla on käytössään sosiaalisen median kanavia, joiden avulla kerätään nuorten ideoita ja mielipiteitä. Verkossa on myös valtakunnallisia palveluja nuorten ideoiden keräämiseksi, yksi tällainen palvelu on Nuortenideat.fi.

Nuortenideat.fi on valtakunnallinen nuorten vaikuttamispalvelu, jonka avulla nuoret voivat helposti tehdä ehdotuksia, osallistua ja vaikuttaa heitä koskeviin asioihin. Oman idean kirjoittaminen edellyttää sisäänkirjautumista, mutta ideoita voi selata, kommentoida ja kannattaa kirjautumatta. Kunnat, koulut, järjestöt ja nuorten vaikuttajaryhmät voivat ottaa maksutta palvelun käyttöönsä. (Esittelyteksti, Nuortenideat.fi -verkkopalvelu 2016)

Nuortenideat.fi -verkkopalvelussa on tällä hetkellä valtakunnallisesti vain 79 eri toimijaa, joille ideansa voi jakaa tai kommentoida muiden ideoita. Varsinainen kuntalaisaloite tulee kuitenkin tehdä verkossa kuntalaisaloite.fi -palvelun kautta, tai muulla kunnan hyväksymällä foorumilla tai tavalla.

Kuntalaisaloite.fi -palvelu on kehitetty osana Osallistumisympäristö-hanketta, joka kuuluu valtiovarainministeriön koordinoimaan Sähköisen asioiden ja demokratian vauhdittamisohjelmaan (SADe). Muita Osallistumisympäristö-hankkeen verkkopalveluita ovat Kansalaisaloite.fi, Otakantaa.fi sekä myöhemmin julkaistava Lausuntopalvelu.fi.

Kuntalaisaloite.fi ja Otakantaa.fi ovat rinnakkaisia palveluita, jotka on kehitetty vastaamaan eri tarpeisiin kuntalaisten osallistumisoikeuteen liittyen. Kuntalaisaloite.fi koskee kuntalaisten oikeutta jättää kunnalle aloite tai kannattaa muun tekemää aloitetta. Otakantaa-palvelussa voi vuorovaikutteisesti kunnan asukkaiden ja kunnan kanssa valmistella yhteisiä päätöksiä.

Otakantaa.fi on kunnille maksuton, moderoitu palvelu, jossa voi yhdessä kuntalaisten kanssa suunnitella, kehittää ja arvioida kuntalaisia koskevia asioita jo valmisteluvaiheessa.

Monet kunnat ovat käyttäneet sitä esimerkiksi kuntastrategian päivittämiseen, palveluiden suunnitteluun ja asukasraatien toiminnan suunnitteluun sekä vuoropuheluun kuntalaisten kanssa. (Tiedote 2013, Kuntalaisaloite.fi -verkkopalvelu)

Verkkopalvelut sinänsä ovat mitä mainioin tapa kerätä nuorten mielipiteitä. Ne tukevat osaltaan myös osallistuvaa demokratiaa ja ovat parhaimmillaan jopa deliberatiivista demokratiaa, mutta näen ongelmalliseksi verkkopalvelujen tavoitettavuuden. Palvelujen markkinointiin ei panosteta tarpeeksi, käyttöliittymät ovat selainpohjaisia tai vanhahtavia, eivätkä ne ole foorumeilla joissa nuoret pääasiassa viettävät verkossa aikaansa. Lisäksi verkkopalveluissa jätettävien aloitteiden ympärille ei kehkeydy toivottavaa keskustelua ja äänestystä idean kannattamiseksi. Mikäli kunta on mukana näillä kanavilla, tulisi niitä myös kuntalaisille markkinoida.

Nuorten tavoittamiseksi tulisi nuorten kanssa yhteistyössä miettiä matalan kynnyksen vaikuttamiskanava sellaiseen verkkoympäristöön, jossa nuoret jo valmiiksi toimivat. Verkkopalvelua tulisi olla myös valmis kehittämään ja markkinoimaan jatkuvasti, sekä siellä tulisi olla mahdollisuus seurata aloitteiden etenemistä kunnan organisaatiossa.

Näkisin nuorten vaikuttajaryhmän roolin aloitteiden jalostajana, eteenpäin viejänä sekä seuraajana. Kun yksittäisen nuoren aloitteen viekin eteenpäin esimerkiksi kunnan nuorisovaltuusto yhteistyössä aloitteen tekijän kanssa, on sillä edustuksellisesti takanaan koko kunnan nuoret yksittäisen nuoren sijaan ja nuorisovaltuusto voi ohjata aloitteen oikealle taholle kunnassa. Tämä palvelee myös

kunnan organisaatiota, sillä aloitteet nuorilta tulevat pääsääntöisesti yhtä kanavaa pitkin jäsennellympinä.

Kunnan on myös mahdollista kannustaa nuoria aloitteellisuuteen ottamalla nuorten aloitteet ja ideat mahdollisimman nopeasti käsittelyyn, mikä vahvistaa nuorten luottamusta ja kiinnostusta kunnalliseen päätöksentekoon, olipa aloitteen muoto perinteisesti kirjallisesti kunnalle toimitettava tai verkkopohjainen aloite. Aloitteet kannattaa ohjata mahdollisimman lähellä nuorta olevalle taholle päätettäväksi, tai jopa tarjota resursseja nuorten omaehtoiseen aloitteen toteutukseen. Huomioitavaa on myös käydä keskustelua nuorten kanssa aloitteen jatkotoimista, valmistelusta ja toteutukseen osallistumisesta, mahdollisimman hyvän vaikuttamiskokemuksen saavuttamiseksi ja vaikuttamistarpeen kartoittamiseksi. Esimerkiksi on pohdittava, onko nuorten tarve saada esimerkiksi rantalentopallokenttä kunnan toteuttamana, vai tarve olla itse mukana yhteistyössä toteuttamassa tai vain lupa kentän itsenäisesti toteuttamiseksi.

4.3 Osallistuva demokratia

Osallistuvan demokratian lähtökohtana on demokratisoida suunnitteluprosesseja ja luoda vaikuttamisen kulttuuri, jossa ei vaikuteta pelkästään äänestämällä, vaan vaikuttaminen tapahtuu osana arkipäivää, monilla eri areenoilla, joissa toimitaan muutoinkin ja vaikuttamista tapahtuu jatkuvasti. Kuntalainen nähdäänkin tässä aktiivisena toimijana joka tuo oman näkemyksensä ja panoksensa yhteisen hyvän rakentamiseen. Se on liian tärkeää asia jätettäväksi vain edustuksellisen demokratian toimijoille ja ammattilaisille.

Osallistuvan demokratian ihanteen Gretschel ja Kiilakoski (2012, 42) määrittelevät osallistujakansalaiseksi, joka on aktiivinen antamaan palautetta, osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun ja/ tai toimitaan yhteisen hyvän eteen ja on mielellään mukana päättämässä tiettyihin toimintoihin tarkoitettujen määrärahojen käytöstä. Tällöin poliittisen kulttuurin tulee olla osallisuuteen kannustavaa ja tukea vaikuttamismahdollisuuksia yhteisiin asioihin. Kuntatasolla yleisesti sen toimintoja voivat olla erilaisille kuntalaisryhmille suunnatut käyttäjäkysely, paneelit, foorumit,

kokoukset tai erilaiset järjestötoiminnot ja heidän hankkeidensa toteuttaminen yhteistyössä.

4.3.1 Osallistuva demokratia nuorisovaikuttamisen näkökulmasta

Edustuksellinen demokratia on useimmiten se vaikuttamisen näkökulma, josta nuorisovaikuttaminen nähdään. Nuorten osalta osallistuvan demokratian muodoiksi Gretchel ja Kiilakoski (2012, 58-75) nimeävät kaikille nuorille suunnatut kuulemis- ja keskustelutilaisuudet, käyttäjäkyselyt, nuorten hankkeet sekä yleiset pyrkimykset nuorten aloitteiden vaikuttavuuden edistämiseksi, kuten sähköiset aloitekanavapalvelut sekä määrärahojen myöntäminen nuorten hankkeisiin. He määrittävät myös kategoriaan edustukselliset vaikuttamiskanavat, kuten nuorisovaltuustot ja heidän edustajansa lautakuntatyöskentelyssä tai muussa kunnan päätöksenteko-organisaatiossa. Myös vaikuttaminen eri järjestöjen kautta katsotaan osallistuvaksi demokratiaksi.

Nuorisovaltuuston näkökulmasta suuri osa toiminnoista asettuu tämän demokratianäkemyksen alle. Edustuksellisissa toimintamalleissa, kuten nuorisovaltuustossa ja oppilaskuntatoiminnassa, on kuitenkin omat heikkoutensa, jotta se voisi vastata osallistuvan demokratian haasteisiin. Nämä vaikuttajaryhmät valitaan edustamaan suurempaa joukkoa nuoria (oppilaitoksen kaikkia opiskelijoita tai kaikkia kunnan nuoria), mutta toimintaan saattaa hakeutua vain tiettyntyyppisiä nuoria, eikä se välttämättä edusta kaikkien nuorten mielipidettä, vaan päätyy ajamaan heitä itseään kiinnostavia asioita. Esimerkiksi nuoren hyvä sosioekonominen asema ja vahva sosiaalinen pääoma voivat olla tekijöitä, jotka edesauttavat häntä hakeutumaan edustuksellisiin tehtäviin ja selviytymään niistä hyvin.

On siis huomioitava, että osallistuvan demokratian malli ei sovellu kaikille nuorille kunnassa, sillä kaikilla ei ole kiinnostusta tai halua olla mukana kehittämässä, keskustelemassa, arvioimassa ja toimimassa yhteisen hyvän puolesta aktiivisesti. Osallistumisen tarve voi olla vain tiettyyn asiaan liittyvä. Esimerkiksi skeittauksen harrastaja voi olla kiinnostunut vain vaikuttamaan uuden skeittiparkin suunnitteluun, mutta kiinnostusta vaikuttaa muihin kunnan asioihin ei ole. Nuorisovaltuustolla

tulisikin olla mahdollisuudet ja pyrkimys ottaa mukaan tapauskohtaisesti asiasta kiinnostuneita nuoria erilaisiin hankkeisiin ja työryhmien työskentelyyn.

Nuorisovaltuusto voi siis koostua hyvinkin yksipuolisesti tietyntyyppisistä nuorista. Tämän vuoksi nuorisovaltuuston tulee aktiivisesti pyrkiä kuulemaan pitkin toimikauttaan myös muita nuoria. Nuorisovaltuusto tai / ja oppilaskunnan hallitus on hyvä taho järjestämään kuulemistilaisuuksia, sillä heillä on luonnostaan hyvät edellytykset tehdä nuorten näköisiä ja nuoria kiinnostavia tilaisuuksia. Tällaisia voi esimerkiksi olla teemapäivät, joissa käydään paneelikeskusteluja, vaalipaneeleita sekä muita teemallisia tapahtumia nuoria kiinnostavalla tavalla. Näissä voi olla mukana myös kuntapäättäjiä ja asiantuntijoita. Yksi tällainen tapahtumakonsepti on muun muassa Nuorisoyhteistyö Allianssin koordinoima politiikan tori -tapahtuma kouluille, jossa eri puolueet esittelevät toimintaansa. Nuoret pääsevät siis konkreettisesti tapaamaan eri puolueiden vaikuttajia, kuulevat eri puolueiden arvoista ja toiminnasta. Etenkin nuorisovaltuuston järjestäessä tapahtumia, joihin kutsutaan puolueiden edustajia mukaan, tulee mahdollistaa kaikkien puolueiden osallistuminen tapahtumaan halutessaan, jotta itse vaikuttamistoiminta kunnan päätöksentekokelemissä ei kärsi.

Tapahtumien lisäksi on hyvä olla kaikille kunnan nuorille avoimia, säännöllisiä tai / ja jatkuvia mahdollisuuksia kertoa mielipiteensä nuorisovaltuustolle. Näitä voivat esimerkiksi olla aloitelaatikot kouluilla ja nuorisotiloissa, tavoitettavuus sähköisesti esimerkiksi sosiaalisessa mediassa, kyselyt sekä sähköisesti tai perinteisesti lomakkeilla sekä nuorisovaltuutettujen tunnistettavuus kohtaamisille arjessa. Myös eri yhteistyötahojen kanssa verkostoitumalla voidaan kartoittaa vaikuttamisen tarpeita ja epäkohtia, sekä tehdä yhteisiä aloitteita.

4.3.2 Nuorisofoorumit

Yksi toimiva ja pidetty osallistuvan demokratian muoto on vuosittaiset nuorisofoorumit. Itse olen ollut järjestämässä nuorisofoorumeita mm. Raahessa ja Seinäjoella. Nuorisofoorumeita on pidetty usein vaalien yhteydessä, mutta on tärkeää muistaa vaikuttaminen myös vaalikausien välissä. Nuorisofoorumin ideana on kerätä nuoret yhteiseen tapahtumaan, jossa hei voivat kohdata kunnan päättäjiä,

viranhaltijoita sekä oppilaitoksen edustajia paneelikeskustelutyypillisesti. Foorumeihin kerätään kyselyin ja haastatteluin erilaisilta nuorisoryhmiltä kysymyksiä, ideoita ja aloitteita ajankohtaisista aiheista, joihin vastausta ja toimenpidelupauksia pyritään saamaan kunnan taholta.

Foorumi voidaan järjestää jonkin teeman ympärille tai sille voidaan määritellä muutama pääteema. Järjestävänä tahona luontevimmat ovat nuorisovaltuusto, oppilaskunnat, sekä koulut, jolloin nuoret saavat toteuttaa omannäköisensä ja viihdyttävän tilaisuuden. Tilaisuuden helposti raskaaksi käyvää rakennetta suosittelen keventämään viihdyttävillä aiheeseen liittyvillä mediasisällöillä ja energisellä paneelijuontajalla sekä yleisöä konkreettisesti aktivoivalla ohjelmalla. Osa kysymyksistä, alustuksista tai vastauksista voi olla toteutettuna videosisällöin, jolloin myös asiantuntemus, jota muutoin ei saataisi foorumiin paikalle, on käytettävissä. Nuoret voivat myös osoittaa epäkohtia kunnassa kuvin tai videoin. Foorumin tarkoituksena on nostaa nuorten ääni kuuluviin, päästä vuoropuheluun päättäjien kanssa, sekä herättää kiinnostusta politiikkaan tuomalla asiat lähelle ja antamalla päättäjille ja poliitikalle ”kasvot”. Toimenpiteet ja lupaukset kannattaa myös kirjata ja seurata niiden toteutumista ja etenemistä, jotta päätöksentekoprosessi tulee myös tutuksi foorumissa mukana olleille nuorille.

4.4 Osallistuva deliberatiivinen eli julkisen harkinnan demokratia

Deliberatiivinen demokratia korostaa keskustelua, omien näkökantojen koettelemista ja perustelemista, etenkin ihmisille joilla on asiasta erilainen tai uudenlainen näkemys ja sitä kautta löytää ratkaisuja joita yksilöiden ei ole mahdollista havaita ilman avointa keskustelua. Deliberatiiviseen ajatteluun kuuluu luottamus siihen, ettei asioista päätettäessä voida pelkästään tukeutua asiantuntijoihin tai etukäteen olemassa oleviin valta-asetelmiin, vaan on tarve käydä keskustelua hyvin argumentoiden ja vuorovaikutteisesti. Se tosin vaatii keskustelun osapuolilta valmiutta nähdä asioita eri näkökulmista objektiivisesti, kunnioittaa muiden mielipiteitä, ottaen kuitenkin kantaa rakentavasti. Sen hyviä puolia on, että yhteisten asioiden valmistelu tapahtuu avoimesti ja päätökset pohjautuvat yhteisesti

jaettuun näkökulmaan, silloin päätökset on helppo ymmärtää oikeutetuiksi ja ne ovat helpompi hyväksyä. (Gretschel & Kiilakoski 2012, 42)

Gretschel ja Kiilakoski (2012 76-81) esittävät kansalaisihanteen deliberatiivisessa yhteydessä keskustelijakansalaiseksi, joka osallistuu julkiseen keskusteluun aktiivisesti, on kyvykäs perustelemaan omat mielipiteensä, harkitsee ja punnitsee näkemystään ihanneyhteiskunnasta. Edellytyksenä tälle on poliittinen kulttuuri joka vastaa deliberatiiviseen malliin perustelemalla päätöksensä selkokielisesti ja avoimesti, sekä toimii vastavuoroisesti yksilöiden lisäksi myös julkisessa keskustelussa.

Moni jo edellä esittämäni toimintamalli ja keskustelualusta voi toimia kuntatasolla deliberatiivista demokratiaa vahvistaen, mutta se edellyttää keskustelulta tiettyjä ominaispiirteitä ja tiettyjen kriteerien täyttymistä myös keskusteluun osallistujilta. Tero Suoniemi (Suoniemi 2015, 36) on määritellyt deliberatiivisen demokratian kriteereiksi, tarpeeksi kattavan edustavuuden, keskustelijoiden tasa-arvoisuuden, keskustelun julkisuus, päätösvaltaisuus, eli toimintavaihtoehtojen pitämisen avoimena, riippumattomuuden, itseohjautuvuuden, keskustelijoiden kyvyn harkita mielipiteitään ja olla tietoisia asioista, yleistettävyyden ja puhetapojen moninaisuuden. Harri Raisio ja Seija Ollila (Mäntylä 2011,107-119) korostavat fasilitaattorin merkitystä puolueettomana ja ryhmän tavoitteita tukevana toimijana deliberatiivisissa menetelmissä.

4.4.1 Osallistuva deliberatiivinen demokratia nuorisovaikuttamisen näkökulmasta

Nuorisovaikuttamisessa deliberatiivisilla menetelmillä on kerätty nuorilta arvioita kuntien nuorille suunnatuista palveluista, pidetty nuorten kansalaisraateja ja keskustelutilaisuuksia. Harri Raisio ja Seija Ollila (Mäntylä, 2011) ovat pohtineet tutkimuksessaan nuorisoraatia nuorten vaikuttamismenetelmänä. Näkökulmana tutkimuksessa on, ettei nuorilla ole tarpeeksi kiinnostavia osallistumiskanavia, joka aiheuttaa nuorissa vähäistä osallistumista yhteiskunnallisiin asioihin, ei niinkään kiinnostuksen puute politiikkaa kohtaan. Heidän näkemyksen mukaan

pienryhmäkeskustelut osana nuorten deliberatiivista nuorten kansalaisraatia on erityisen hyvä muoto kuulla ja aktivoida nuoria, monimuotoistaa politiikan areenoita.

Nuorten kansalaisraadissa pyritään luomaan mikrokokoinen nuorten yhteiskunta, jonka koko on maksimissaan 24 henkilöä. Menetelmän keskiössä on raatilaisten keskustelut, joita käydään koulutettujen fasilitaattorien johdolla, koko ryhmän kesken, sekä asiantuntijapaneelin kuulemiset. Hyötyinä tässä nähdään nuorille tarjoutuva stimuloiva tapa vaikuttaa heille tärkeisiin asioihin, tutustuttaen heitä raatilaisten erilaisiin näkemyksiin ja toisaalta antaa muille mahdollisuuden kuulla nuorten mielipiteitä. Tutkimuksen osana järjestetyn nuorten kansalaisraadinkin kokemukset ovat kannustavia, sillä palautekyselyssä kaikki osallistujat kokivat tulleen kuulluksi, saivat kertoa oman mielipiteensä, kokivat keskustelut mielenkiintoisiksi, sekä olivat tyytyväisiä fasilitaattoreiden toimintaan, eikä kukaan kokenut jääneensä ryhmän ulkopuolelle tai tulleen nolatuiksi.

Käytännössä tutkimuksessa esitelty nuorten kansalaisraati on ollut kolmipäiväinen. Ensimmäisenä päivänä valittua kysymystä on pohdittu pienryhmissä koulutetun fasilitaattorin johdolla, pohtien aiheen tiimoilta esitellyille asiantuntijoille kysymyksiä. Toisena päivänä on järjestetty interaktiivinen asiantuntijapaneeli, jossa ensimmäisen päivän kysymykset on esitetty asiantuntijoille. Tämän jälkeen käydään fasilitoitua pienryhmäkeskustelua ja tehdään yhteenveto koko ryhmälle. Kolmantena päivänä keskustelua jatketaan pienryhmissä, jonka jälkeen koko ryhmä tekee demokraattisesti loppulauselman viimeisenä järjestettävään mediatilaisuuteen ja harjoittelee loppulauselman julkistusta.

4.4.2 Deliberatiivinen keskustelupäivämenetelmä

Deliberatiivinen keskustelupäivämenetelmä (Gretschell & Helin & Kauniskangas 2010) on kehitetty kuntien peruspalveluarviointivälineeksi vuonna 2009, jolloin arvioitiin kunnan nuorisopalveluja ja tarvittiin menetelmää, jonka avulla nuorten ääni ja arviot saataisiin kuuluviin. Tarkoituksena ei ollut saada vain arvioita, vaan samalla myös tukea läkisääteistä nuorten kuulemista kunnissa. Olen myös itse ollut mukana tässä hankkeessa fasilitoimassa keskustelupäiviä, raportoimassa nuorten kuntapalveluarviointeja sekä kehittämässä menetelmää ja kouluttamassa

menetelmän käyttöä kunnissa. Menetelmästä on tehty kattava opas, jonka perusteella menetelmän käyttö on selkeää, jäseneltyä ja tuloksellista. Esittelen nyt tämän hyväksi havaitun menetelmän yleispätevästi kirjoitetun menetelmäoppaan pohjalta (Gretschel ym. 2010), sillä se on sovellettavissa yleiseksi deliberatiiviseksi nuorten kuulemismenetelmäksi eri organisaatioissa.

Keskustelupäivä itsessään toteutetaan yhden päivän aikana, minkä vuoksi se poikkeaa monista muista deliberatiivisista kuntalaisten kuulemismenetelmistä, kuten kansalaisraadista, joiden kesto on useita päiviä. Yhden päivän mittainen menetelmä on järjestettävissä joustavammin ja on rakenteeltaan hieman kevyempi kuin monet samankaltaiset menetelmät.

Keskustelupäivän osallistujiin tulisi saada mahdollisimman kattavasti osallistujia kohderyhmästä, jotta deliberatiivisuus keskustelupäivän osalta toteutuu. Keskustelupäivään on hyvä valmistautua miettimällä etukäteen teemoja ja aiheita yhteistyössä esimerkiksi kunnan ja oppilaitosten kanssa. Teemoiksi kannattaa valita selliasia, joista keskustelua halutaan erityisesti virittää ja kuulla palautetta. Osallistujat voivat valita teemat jo ennen keskustelupäivää, tai ne voidaan valita itse keskustelupäivässä. Mikäli teemat on valittu etukäteen, on osallistujilla mahdollisuus valmistautua päivään ottamalla selvää asioista, sekä miettiä omaa näkökulmaansa teemoihin.

Ensimmäinen vaihe, esittely ja teemojen valinta: Päivän varsinainen työskentely aloitetaan valitsemalla käsiteltävät teemat äänestämällä (mikäli teemoja ei ole vielä valittu etukäteen). Teemavalikoimaa voidaan myös lisätä ennen äänestystä, mikäli osallistujat katsovat sen tarpeelliseksi.

Toinen vaihe, pienryhmätyöskentely: Tämän jälkeen nuorista muodostetaan (mielellään mahdollisimman kattavalla otannalla) pienryhmiä joissa työkirjapohjien avulla, sekä punaisia ja vihreitä äänestyskortteja hyödyntäen käynnistetään aiheista keskustelua. Jokainen pääsee perustelemaan kortilla osoittamansa mielipiteen vuorollaan. Näin pienryhmissä kaikki tulevat kuulluksi ja kaikki mielipiteet kirjatuksi työkirjapohjiin. Pienryhmäkeskustelun tavoitteena on tuottaa ryhmän yhteinen mielipide kustakin käsiteltävästä teemasta. Ryhmien mielipiteet esitellään ja kootaan teemoittain.

Kolmas vaihe, teemaryhmätyöskentely: Nuoret jakautuvat nyt ryhmiin teemoittain oman kiinnostuksensa mukaan. Teemaryhmä saa kaikkien pienryhmien työkirjapohjat omasta teemastaan ja keskustelua aiheesta syvennetään näiden pohjalta. Teemaryhmällä on siis periaatteessa kaikkien osallistujien mielipide mukana aiheen käsittelyssä. Teemaryhmän tarkoitus on käsitellä aihetta kattavasti eri näkökulmista, kyseenalaisten ja kehittämisen sekä antaa konkreettinen arvio asiasta nykytilassaan perusteluineen. Teemaryhmä valmistelee aiheesta konkreettisen kysymyksen, aloitteen, kannanoton, väitteen tai ehdotuksen asiasta päättävälle taholle. Keskustelupäivän fasilitaattori tulee auttaa ja kertoa mitä nämä eri puheenvuorovaihtoehdot ovat keskustelupäivämateriaalien pohjalta, mikäli se on tarpeen.

Vaihe neljä, paneelikeskusteluun valmistautuminen: Keskustelupäivän huipentaa päättäjien ja nuorten yhteinen keskustelutilaisuus, johon nuoret ovat päivän aikana valmistautuneet ja tässä vaiheessa viimeistelevät ja harjoittelevat puheenvuorojaan. Päättäjät on koottu nyt omaksi ryhmäkseen, joka työstää ja pohtii nuorten valitsemia teemoja omana pienryhmänään, kooten oman ryhmänsä kannan ja konkreettisen arvion työkirjapohjille äänestyskortteja apuna käyttäen.

Vaihe viisi, yhteinen keskustelutilaisuus: Keskustelupäivä huipentuu nuorten ja päättäjien yhteiseen paneelikeskustelutilaisuuteen. Nuorten valitsemia teemoja käsitellään verraten nuorten ja päättäjien arvioita ja näkemyksiä asiasta, sekä nuoret pääsevät esittämään puheenvuoronsa päättäjille, jonka pohjalta keskustellaan aiheesta ja sen kehittämisestä, siten, että arvio teemasta olisi vuoden päästä korkeampi. Fasilitaattori toimii keskustelun puheenjohtajana ja tilaisuudessa on oltava myös sihteeri, joka pyrkii kirjaamaan keskustelun ylös ja täyttämään etenemissuunnitelmaa. Etenemissuunnitelmaan kirjataan teemojen pohjalta nousseiden ideoiden konkreettinen eteneminen, aikataulut, vastuuhenkilöt ja työryhmien kokoaminen asioiden edistämiseksi. Tilaisuus päätetään kertaamalla yhdessä päätetyt ja luvatut asiat, kirjoitetaan palautteita sekä käydään yhteinen fiiliskierros, jossa jokainen saa kertoa mielipiteensä ja tunnelmansa päivästä.

Vaihe kuusi, raportointi: Tilaisuudesta tehdään raportti ja se toimitetaan asianmukaisesti kunnan päätöksenteko-organisaatiolle ja yhteistyötahoille, joita

teemat koskettavat. Tilaisuuden jälkeen jokainen toimii yhdessä sovitun etenemissuunnitelmaan kirjattujen toimien mukaisesti.

4.5 Vastademokratia

Vastademokratia on Gretschemin ja Kiilakosken (2012, 44, 81-83) kirjassa kuvattu demokratia ihanteeksi, jossa kansalaiset tarkkailevan ja aktiivisen roolin. Se ei ole pelkästään prosessin valvomista, torjumista ja kyseenalaistamista, vaan myös aktiivista toimintaa, jolla pyritään uudistamaan päätöksenteon sisältöjä ja toimintatapoja. Tämä edellyttää, että poliittinen kulttuuri synnyttää kansalaisissa tai kansalaisryhmissä tietynlaisen epäluottamuksen ja sen kanavoitumista poliittiseksi toiminnaksi, epäpoliittisen passivoitumisen sijaan. Vastademokratia näkyy usein tilanteissa, joissa ei perinteisesti vaikuteta toimintaan, vaan vaikuttaminen tapahtuu päätöksenteko-organisaation ulkopuolelta.

Anu-Hanna Anttila kuvaa (Paakkunainen & Suurpää, 2011) vastademokratia-aktivismia poliittisen demokratian muodoksi, joka haastaa perinteisen edustuksellisen demokratia-apparaatin. Aktivismi tapahtuu yleensä julkisessa tilassa, jolloin toiminta leimautuu helposti kielteiseksi, muiden kuin ”aktivistien” toimesta. Tällaista vastademokraattista toimintaa voi olla mielenosoitukset, kirjoittelu sosiaalisessa mediassa, kokoontumiset ja järjestötoiminta, sekä lailliset ja laittomat aktivismin keinot, kuten talonvaltauksset ja vaikkapa graffitit.

Nuorten näkökulmasta vastademokratian keinot ovat samanlaisia kuin aikuisillakin. Myös nuorten vaikuttajafooromit voivat käyttää vaikuttamisen keinoina ulosmarsseja ja mielenosoituksia. Esimerkiksi koulujen tai nuorisotilojen lakkauttamispäätöstilanteissa ja koulujen resurssien supistamisessa on nähty mielenilmauksia ja ulosmarsseja nuorten toimesta. Vastademokratian toimet saavat usein laajaa medianäkyvyyttä ja osallistavat muuten poliittisesti heikosti aktiivisia henkilöitä hetkellisesti vaikuttamaan. Usein vastademokratia-aktivismin yksi tuote on voimakas me-henki, joka syntyy yhteisestä voimasta, vastustaa joukkona jotakin epäkohtaa. Nuorille vastademokratian keinot ovat usein kiinnostavia konkreettisuutensa vuoksi, on helpompaa toimia yhdessä kuin vaikuttaa perinteisin keinoin.

5 NUORISOVALTUUSTOTOIMINTA PALVELUNA KUNNASSA

Kuten jo aiemmissa luvuissa on käynyt ilmi, on nuorisovaltuustotoiminta hyvin muutosherkkää toimintaa, kun toimijat vaihtuvat ja uudet nuoret ryhtyvät tekemään oman näköistänsä toimintaa. Vaikka kunnassa olisi pyritty turvaamaan nuorisovaltuustotoiminnan edellytykset ja luomaan jatkuvuutta dokumentoinnilla ja ohjaavilla työntekijöillä, sekä riittävillä resursseilla, ei se silti takaa toiminnan laatua vuodesta toiseen. Mikäli toiminta näivettyy ei se palvele nuorten, eikä myöskään kunnan etuja. Kun kehitetään yksittäisen kunnan nuorisovaikuttamistoimintaa on asiantuntijan helppo auttaa löytämään kehittämisen kohteita, mutta uudet haasteet saattavat tulla jo seuraavien nuorten astuessa toimintaan.

Olenkin luonut kokemukseni, tutkimusten ja aineistojen pohjalta nuorisovaltuustotoiminnalle palvelumallin, jonka avulla laajennetaan nuorisovaltuustotoiminnan näkökantaa vuoden 2015 kuntalakia vastaavaksi, sekä hyödynnetään toiminnan kehittämisessä ja vaikuttavuuden arviointien kriteerinä. Kun nuorten vaikuttamistoimintaa halutaan lähteä kehittämään yleisellä tasolla kunnassa, ei yksittäisten ongelmien poistaminen tai projekteilla tuota välttämättä pitkäjänteistä tulosta, vaan on oltava laajempi näkemys siitä mihin suuntaan vaikuttamistoimintaa halutaan kehittää.

Kun nuorisovaltuustotoimintaa ajatellaan tuoreesta näkökulmasta, yhtenä kunnan palveluna, keskitytään ydinkysymykseen eli luomaan vaikuttamispalvelua nuorille kuntalaisille, sekä nuorisosioiden asiantuntija -palveluja kunnan päätöksenteko-organisaatiolle. Näen nuorisovaltuustotoiminnan nuorten mielipiteen ja ideoiden kerääjänä eri tahoilta, kannanottojen voimistajana sekä mahdollistajana ja linkkinä eri toimijoiden välillä. Kuntademokratian näkökulmasta on hyvä, että nuoria edustaa yksi nimetty taho, joka puhuu koko kunnan nuorten äänellä painokkaasti ja on mukana päätöksenteon eri vaiheissa valvomassa nuorten äänen kuulumista päätöksissä.

Tavoitetilanteessa yksittäisen nuoren näkökulmasta nuorisovaltuusto on vaikuttamisen mahdollistaja, jonka toiminta on avointa ja helposti lähestyttävää. Se mahdollistaa yksittäisille nuorille kuntalaisille tavan vaikuttaa sillä tasolla ja intensiteetillä kuin hänellä on tarve ja halu toimia. Toiset haluavat olla aktiivisesti

mukana nuorisovaltuustotoiminnassa, osa jättäytyy mielellään perustoiminnasta pois, mutta haluaa jakaa ajatuksiaan ja ideoitaan nuorisovaltuustolle itselleen tärkeistä asioista tai olla mukana yksittäisissä projekteissa. On myös tunnistettava se osa nuorista kuntalaisista, jotka eivät muutoin ole kiinnostuneita vaikuttamistoiminnasta, kuin mahdollisesti äänestämällä ja satunnaisesti tapahtumiin osallistumalla ja kyselyihin vastaamalla. On myös niitä nuoria joita vaikuttamistoiminta ei kiinnosta lainkaan eikä halua osallistua ole. Heidänkin etujaan on nuorisovaltuuston ajettava ja pidettävä mahdollisuudet avoinna vaikuttamiselle ja mielipiteiden kertomiselle.

Nuorisovaltuuston tulee olla myös aktiivinen toimija ja yhteydenpitäjä kunnassa toimivien nuorisoryhmien, järjestöjen, liikuntaseurojen, koulujen oppilaskuntien, asukasyhdistysten, nuorisotilatoimikuntien, puolueiden paikallisyhdistysten ja nuorten kanssa toimivien kunnan työntekijöiden kanssa. Verkostoitumalla, aktiivisella tiedottamisella pidetään kontaktit aktiivisena, joten tarvittaessa yhteistyölle on olemassa jo hyvä pohja. Esimerkiksi asukasyhdistyksillä tai liikuntaseuralla voi olla ajatus kehittää yksittäisen tai tietyn alueen nuorisoryhmän harrastemahdollisuuksia parantavaa toimintaa rakentamalla yhdistyksen tai seuran voimin esimerkiksi palloilukenttä. Palloilukentän tarve on voinut nousta myös nuorisovaltuustolle tietoon nuorten taholta. Mahdollisesti asiaa on voitu käsitellä myös kunnan hallinnossa. Yhdistämällä eri toimijoiden tavoitteet, ajatukset ja resurssit, on palloilukentän toteutuksella suuremmat mahdollisuudet onnistua, kuin jokaisen esittämällä ja viemällä asiaa eteenpäin yksittäin.

Nuorisovaltuuston on hyvä pitää myös yhteyttä kunnan elinkeinoelämään sekä paikallismedioihin. Näillä tahoilla voi olla myös voimakas tarve palvella nuorta kohderyhmää, mutta tieto siitä mikä paikallisia nuoria kiinnostaa, ei ole heillä tiedossa. Paikallisilla yrityksillä on usein oma yhdistyksensä jonka kokouksessa nuorisovaltuustotoiminnan esittelemine ja yhteistyön avaaminen on usein hyödyksi. Yritysten toimipaikat saattavat myös muodostua epävirallisiksi nuorten kohtaamispaikoiksi ja se saattaa aiheuttaa kitkaa yrityksen ja nuorten välille, joten tarve löytää yhteisiä toimintamalleja on usein paikallaan. Kun avaus yhteistyölle on tehty, on helpompaa löytää tukijoita tapahtumille ja projekteille. Näin

nuorisovaltuusto toimii palvelutuottajana myös kolmannelle sektorille ja yritystoimijoille.

Median kautta nuorisovaltuustolle voi nousta mahdollisuuksia tuoda julki nuorten ajatuksia esimerkiksi paikallislehdessä säännöllisillä nuorten kirjoittamilla kolumneilla tai artikkeleilla, jotka saattavat lisätä nuorien lukijoiden määrää. Kun yhteistyötä on jo olemassa, paikallismedia julkaisee mieluummin myös juttuja paikallisten nuorten projekteista ja hankkeista, tarjoten hyvää näkyvyyttä, silloin kun nuorisovaltuusto sitä tarvitsee.

Nuorisovaltuusto voi näin toimia palvelun tuottajana kaikille nuorten kanssa toimiville tahoille. Palvelun hinta muodostuu tässä tapauksessa yhteisistä hyödykkeistä ja palveluksista, joita vaihtamalla tuotetaan yhteistä hyvää kuntaan. Palvelumuotoisen nuorisovaltuuston ihanteena on siis koko kunnan toimintakentällä aktiivisesti toimiva nuorten vaikuttajaryhmä, jonka päätavoitteena on parantaa nuorten elinoloja kunnassa, sekä tuoda koko kunnan nuorten ääni kuuluvaksi eri vaikuttamisareenoilla.

6 NUORTEN VAIKUTTAMISMAHDOLLISUUKSIEN KEHITTÄMINEN KUNNAN ORGANISAATION NÄKÖKULMASTA

Nuorten vaikuttamismahdollisuuksia voidaan kehittää ja ylläpitää kunnassa monilla toimenpiteillä. Kunnassa valtuusto on vastuussa siitä, että lasten- ja nuorten vaikuttamismahdollisuudet ovat kunnossa (Gretschel ja Kiilakoski 2012, 83). Nuorten mielipiteiden aito kuuleminen vaatii niin päättäjiltä, kuin virkamiehiltä vastaanottavaista asennetta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että nuorille tulisi tarjota erioikeuksia tai kaikkien ideoiden kattavaa käsittelyä ja toimeenpanemista. Kehittäminen ei myöskään välttämättä edellytä suurta taloudellista panostusta, vaan muutoksia saadaan aikaan paljon asenteellisilla muutoksilla ja nuorten kuulemismenetelmien parempaa hyödyntämistä. Tässä luvussa esittelenkin toimenpiteitä jotka kannustavat nuoria ja päättäjiä entistä tiiviimpään vuoropuheluun tutkimuksiin ja omaan kokemukseeni pohjautuen.

6.1 Osallisuuden tikapuumalli – arvioi kuinka teillä kuullaan?

Niina Sinisilta (2014, 19-22) on gradussaan avannut Roger Hartin 1992 luomaa tikapuumallia (kts. kuva 6) nuorten osallisuudesta. Sen avulla on helppo havainnollistaa ja arvioida osallisuuden astetta ja kehittymistä myös kunnassa. Vasta portaat neljännessä ylöspäin ovat osallistavia. Malli ei kuitenkaan kerro millä osallisuuden tasoilla kulloinkin pitäisi toimia, vaan osallisuuden muodot vaihtelevat tilannekohtaisesti ja nuorisolähtöisesti. Kun nuoria kuullaan ja nuorten ideaa lähdetään viemään eteenpäin, onkin hyvä kartoittaa millä muotoa nuoret haluavat olla osallisena sen eteenpäinviemisessä ja toteuttamisessa. Kunnan päätöksenteko-organisaation sisällä, esimerkiksi lautakuntatyöskentelyssä nuoret useimmiten toivovat, että heillä on aito mahdollisuus kertoa mielipiteensä ja sitä arvostetaan, joka riittää osallistumisen ja kuulluksi tulemisen tunteeseen.

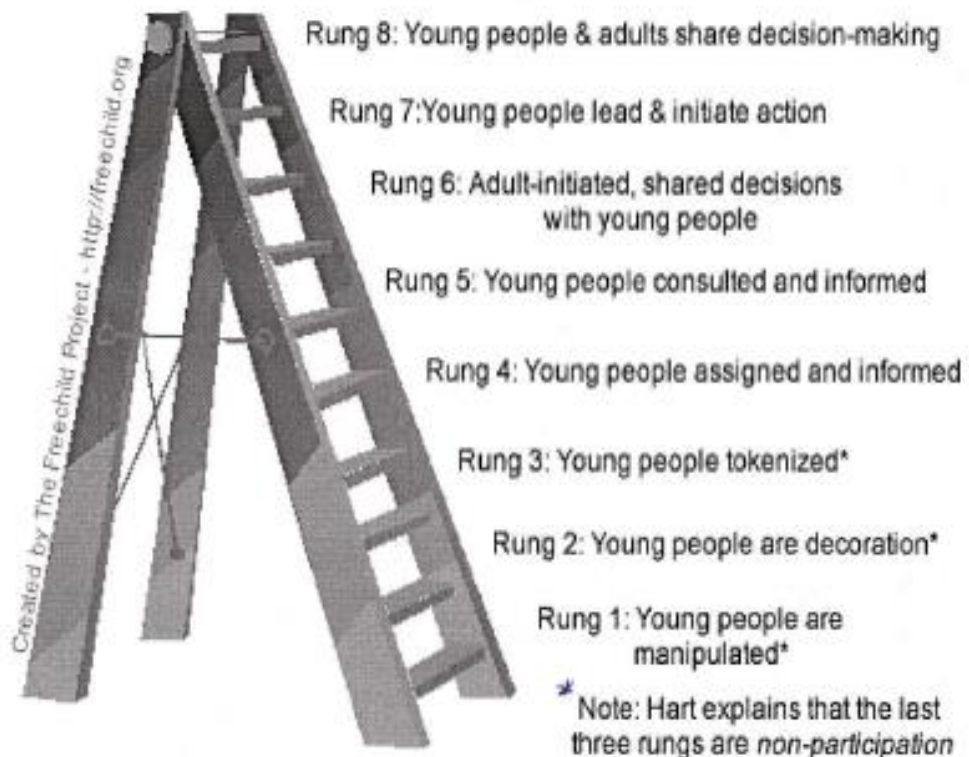
Ensimmäisellä portaalla ”manipuloiminen” johtuu usein aikuisten vähästä tietämättömyydestä nuorten kykyjä kohtaan, jolloin nuorten mielipidettä aliarvostetaan ja sitä kysytään lähinnä aikuisten tarkoitusperien takia. Aikuinen siis

johtaa ja nuori toimii vain aikuisen haluamalla tavalla ja välineillä tietämättä miksi näin toimitaan. Nuorten mielipiteitä ja ideoita voidaan hyödyntää, mutta pahimmillaan kunnia menee aikuisille.

Toisella portaalla ”koristaminen” tarkoittaa nuorten kuulemisen eli osallistumisen käyttämistä muodollisesti jonkin aikuisjohtoisen asian puolesta ja nuori on osallisena toiminnassa ymmärtämättä sen tarkoitusta ja vaikuttavuutta.

Kolmannella portaalla tokenismi tarkoittaa nuorten muodollista kuulemistä. Aikuinen kysyy nuoren mielipidettä haluamistaan asioista haluamallaan tavoilla, mutta tosiasiallista mahdollisuutta luoda omaa mielipidettä ei ole.

Roger Hart's Ladder of Young People's Participation

Adapted from Hart, R. (1992). *Children's Participation from Tokenism to Citizenship*. Florence: UNICEF Innocenti Research Centre.

Kuva 6: Rogert Hartin Nuorten osallisuuden tikapuumalli (1992)

Neljännellä portaalla päätävävalta on edelleen aikuisella, mutta nuoret ovat vapaaehtoisesti toiminnassa osallisena. Heidän mielipiteitä kysytään ja arvostetaan, sekä he tietävät missä ovat mukana ja kenen toimesta, sekä toiminnan tarkoitusperät ja vaikuttavuuden.

Viidennellä portaalla aikuinen suunnittelee ja toteuttaa projektin, mutta nuoria informoidaan ja otetaan mukaan asiantuntijaroolissa jonka mielipiteillä on vaikutusta ja ne otetaan tosissaan. Nuorella on täysi ymmärrys tekemisestä, omasta roolista ja sen tarkoituksesta, muttei kuitenkaan päätösvaltaa

Kuudennella portaalla aikuinen johtaa, mutta nuori otetaan mukaan jo valmisteluvaiheessa toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon.

Seitsemännellä portaalla nuoret käynnistävät toimintaa, johtavat ja toteuttavat sen itse. Aikuiset toimivat nuorten tukena ja apuna. Kahdeksannella portaalla nuoret toimivat aloitteentekijöinä ja johtavat toimintaa tasavertaisesti aikuisten kanssa. Aikuiselta pyydetään apua vasta päätöksentekovaiheessa.

6.2 Nuorisovaikuttaminen osana kunnan strategiaa

Kunnan päätöksentekokoneisto määrittää hyvin pitkälle minkälainen poliittisen toiminnan kulttuuri ja henki kunnassa on, sillä sitä ei voida raameja lukuun ottamatta lailla säädellä. Kunnan toimintaa määrittää läpi hallinnon kunnan strategia. Strategiaan onkin hyvä määritellä myös nuorisovaikuttamisen tavoitteet ja kehittäminen, jotta käytänteeksi läpi hallinto-organisaation tulisi nuorten kuuleminen. (Gretschel & Kiilakoski 2012, 83-89) Tärkeää on myös sitoutua vastaamaan nuorten aloitteisiin mahdollisuuksien mukaan nopeutetulla aikataululla ja löytää nuorten aloitteiden valmistelutaso mahdollisimman läheltä nuoria. On myös mahdollista antaa kaupungin johtosäännössä nuorisovaltuustolle kollektiivinen suora aloiteoikeus kunnan hallitukselle tai valtuustolle, mutta aloiteoikeuden osalta on hyvä ottaa huomioon nuorten käyttämät foorumit.

Hallintosääntöön on hyvä kirjata nuorisovaltuustoille puhe- ja läsnäolo-oikeus kaupungin lautakuntiin sekä työryhmiin, joissa käsitellään nuoria koskevia asioita, kuten nuorten hankkeista päättämiseen ja kaupunkisuunnitteluun. Nuorten mielipiteen ja osallistumisen arvostusta voi osoittaa arvottamalla heidän osallistumisestaan kokouksiin saman suuruisella palkkiolla kuin aikuisille päättäjillekin. Mikäli nuorisovaikuttaminen otetaan osaksi kaupungin strategiaa, taikka luodaan

kuntaan nuorten vaikuttamismahdollisuuksien kehittämisen strategia, on ensiarvoisen tärkeää tehdä niiden pohjalta säännöllisesti arviointeja strategioiden toteutumisesta ja päivittää niitä säännöllisesti.

Taloudellisia ja henkilöresursseja toiminnan tueksi on myös määriteltävä riittävästi ja vastuunjaon tulee olla selvä. Kunnassa tulee olla nimetty työntekijä, jolle nuorisovaltuustotoiminnan tukihenkilönä toimiminen kuuluu. Tämän henkilön tulee toimia valvoen nuorisovaltuuston päätösten laillisuutta, kannustaa vaikuttamistoimintaan, seurata taloutta ja toiminnan kirjaamista virallisesti sekä auttaa ja opastaa nuoria jatkuvuuden takaamiseksi nuorisovaltuutettujen vaihtuessa. Ohjaajan rooli muuttuu toiminnan kehittyessä ja nuorten osaamistason kasvaessa. Hyvänä periaatteena toimintaa ohjaavalle työntekijälle on tukea nuorisovaltuustoa niin paljon kuin on tarve, mutta niin vähän kuin mahdollista. Taloudellisesti nuorisovaltuusto tarvitsee omaa toimintarahaa, josta he myös itse päättävät. Lisäksi kunta voi nimetä nuorille kehittämisrahaa, jota nuorisovaltuusto jakaa hyvillä nuorisohankkeille ja oppilasviihtyvyyden parantamiseen.

6.3 Yhteisen tahtotilan löytäminen nuorten aitoon kuulemiseen

Jotta kunnan päättäjille ja viranhaltijoille löytyisi yhteinen vahva tahtotila kuulla nuoria ja toimia heidän kanssaan, on nuorten tärkeää antaa tietoa tavoista joilla he haluavat vaikuttaa ja kertoa toiveista yhteiselle toiminnalle. Molemmiin suuntaan avoimuus ja viestintä, on avainasemassa, sillä silloin keskusteluyhteys ”pysyy auki” ja keskinäinen luottamus kehittyy. Viestinnällisiä keinoja on mm. säännölliset viestit tai tiedotteet joihin on koottu esimerkiksi nuorisovaltuuston kuulumisia ja toimintaa.

Olen kerännyt alle hyviä käytäntöjä, joilla nuorten ja päättäjien yhteistoimintaa saadaan kehitettyä.

Huoneentaulu päättäjille Nuorten Keskisuomi Ry on koonnut alueen nuorilta mielipiteitä kuulemisesta osana Mitä kuuluu? -hanketta (Nuorten Keskisuomi Ry, Mitä kuuluu -hankeraportti 2016) Näistä on koottu omat huoneentaulut niin nuorten kanssa toimiville aikuisille, nuorisovaltuutetuille sekä päättäjillä. Huoneentauluja on jaettu näille toimijoille muistutukseksi kuinka nuorten kanssa toimitaan, niin, että

nuori tulee kuulluksi. Teeseissä on mielestäni hyvin näkyvillä myös keinot joilla ylläpidetään nuorten sisäistä motivaatiota toimia. Päätäjille teesit olivat seuraavat:

- Kuule: Kuule nuoria kaikissa heitä koskevissa asioissa.
- Kohtele tasavertaisina ja arvosta: Näe nuori tasavertaisena itsesi kanssa ja arvosta hänen mielipidettään yhtä paljon kuin omaasi. Nuoret ovat itseäänkoskevien asioiden parhaita asiantuntijoita.
- Osallista: Ota nuorten valitsema edustaja mukaan kaikkeen mahdolliseen työskentelyyn, joka koskettaa nuorten elämää nyt, tai tulevaisuudessa. Nuoret tuovat uusia ja tuoreita ajatuksia päätöksentekoon.
- Kohtaa: Tule nuorta vastaan, ole aloitteellinen kohtaamaan nuoria ja kuulemaan heitä heidän omalla maaperällään.
- Ota huomioon: Nuoria kohdatessa unohda turha jäykkyys. Puhu ymmärrettävästi ja yhteisissä tapaamisissa nosta heitä koskevat asiat heti keskustelun alkuun. Rohkaise ja kannusta nuoria kertomaan mielipiteensä.
- Kommunikoi ja pidä lupauksesi: Jatka nuorten kanssa tehtävää yhteistyötä loppuun asti. Muista kertoa perustellen nuorille, miten heitä koskeva tai heidän ideoimansa asian on edennyt – mitä on tapahtunut ja mitkä olivat lopputulokset. Jos kaikkea ei voida toteuttaa, muista kertoa miksi ei. Pidä lupauksesi sovituissa asioissa.

Huoneentaulu on sovellettavissa myös muihin formaatteihin esimerkiksi kokousasiakirjoihin muistutuksena tai tarramuotoisena.

Tsemppari aikuisten -palkitseminen Toinen Nuorten Keskisuomi Ry:n lanseeraama kekseliäs tapa on järjestää vuosittain tapahtuma, jossa palkitaan nuoria tsempanneita aikuisia ja nuoria tsemppareita / ryhmiä (Sovijärvi 2013, 7) Palkinto kannustaa toimimaan nuorten hyväksi, sekä antaa nuorille valtaa palkitsemisen valinnan yhteydessä, mikäli valinta tehdään nuorten toimesta.

Kummivaltuutetut ja epämuodolliset yhteistoiminnat Raahessa, jossa olen toiminut nuorisovaltuustossa, on pitkät perinteet nuorisovaltuuston kummivaltuutetuista, jotka kutsutaan valtuustokauden alussa Raahen

kaupunginvaltuutetuista. Kummivaltuutetuksi pyydetään tasavertaisesti puolueilta tehtävästä kiinnostuneita valtuutettuja, joiden kanssa nuorisovaltuusto pitää tiiviimmin yhteyttä ja kummivaltuutetut tuovat terveisiä valtuustoryhmiltä puolestaan nuorisovaltuustolle. Raahen nuorisovaltuusto on perinteisesti kutsunut puolueyhmiä koolle yhteiseen keskustelutilaisuuteen kerran vuodessa. Lisäksi nuoret ovat haastaneet päättäjiä toimimaan erilaisissa nuorisovaltuuston tempauksissa. Tällaisia voivat olla vaikka yhteiset talkoot, tapahtumissa vapaaehtoisesti toimiminen, roskien keräys tai muu kunnan yleishyödyllinen kampanja, joissa päättäjät pääsevät kohtaamaan myös muita nuoria kuntalaisia. Kun toimitaan konkreettisesti yhdessä epämuodollisesti ja tutustutaan, niin myös virallisissa asioissa on helpompaa olla yhteydessä. Nämä käytännöt toimivat myös muiden yhteistyökumppaneiden kanssa.

Nuoria on kuultu -leimasin Työskennellessäni nuorisovaltuustotoiminnan parissa, olen kuullut nuorisovaltuuston lanseeraamasta nuoria on kuultu -leimasimesta. Sillä nuorisovaltuusto leimaa lautakuntien ja valtuuston tekemiä päätöksiä, joissa nuoret ovat kokeneet tulleen kuulluksi.

Yhteiset keskustelutilaisuudet, vaalipaneelit ja keskustelupäivämenetelmäpäivät ja yhteiset koulutustilaisuudet Nuoria vaikuttajia kutsutaan usein mukaan myös kunnan päättäjille suunnattuihin koulutuksiin, joissa nuoret saavat lisävalmiuksia vaikuttamiseen, hyvien kontaktien lisäksi. Edellä esitelty keskustelupäivämenetelmät, foorumit ja paneelit tuovat lisää kohtaamisia nuorten ja päättäjien välille, etenkin suuremmissa kunnissa, joissa päättäjiä ei välttämättä kohdata usein luonnostaan epämuodollisissa tilanteissa, kuin pienillä paikkakunnilla.

7 NUORISOVALTUUSTOTOIMINNAN KEHITTÄMINEN PALVELUMALLIN MUKAISEKSI

Näkemykseni nuorisovaltuustosta on sen toiminta kunnallisen palveluna nuorten vaikuttamismahdollisuuksien laaja-alaisena kehittäjänä ja nuorten äänitorvena eri instansseissa. Valtakunnallisesti nuorten vaikuttamiskanavia vaivaa yksipuolinen edustuksellisuus, jolloin vaikuttajanuoret eivät edusta tarpeeksi kattavasti nuorten mielipidettä kunnassa. Nuoret ovat pitkälti myös liian kiinnostuneita tuottamaan tapahtumia nuorille, mikä vie tärkeitä resursseja usein muissakin yhteyksissä aktiivisilta toimijoilta. Nuorten vaikuttaminen heitä koskeviin asioihin ja nuorten mielipiteiden välittäminen kunnalliseen päätöksentekoon on kuitenkin tehtävistä tärkein. Muun toiminnan tulisi olla tätä näkökulmaa tukevaa.

Kuva 7 Palvelukeskeinen nuorisovaltuustotoiminta, kohderyhmänä nuoret (Meiju Hiitola)

7.1 Nuorisovaltuuston me-hengen luominen ja vaikuttamisvalmiuksien parantaminen

Nuorisovaltuusto koostuu usein joukosta toiminnasta kiinnostuneita nuoria, jotka eivät välttämättä tunne toisiaan, tai ryhmän sisälle on muotoutunut pienryhmiä toisilleen entuudestaan tuttujen nuorten kesken. Jotta ryhmä voi työskennellä keskenään tasavertaisesti, on nuorille annettava tasavertaiset mahdollisuudet hankkia valmiuksia nuorisovaltuutettuna toimimista varten, riippumatta siitä mikä nuoren tieto- ja taitotaso on nuorten vaikuttamistoiminnasta kunnassa. Koska nuorista koostuu uusi ryhmä pätevät siihen yleiset ryhmädynamiikkaa koskevat lainalaisuudet, joita voidaan kehittää lukuisilla ryhmäytymismenetelmillä.

Hyvät vuorovaikutustaidot ovat avain kohdata ihmisiä ja ilmaista tunteitaan, vaalia ihmissuhteita ja tehdä yhteistyötä, on vuorovaikutustaitojen kehittäminen ja hyvän vuorovaikutuskulttuurin opetteleminen tärkeä taito etenkin vaikuttamistilanteissa. Kuunteleminen on myös tärkeä osa vuorovaikutustaitoja. Näitä taitoja voidaan harjoitella ryhmätilanteissa, jotta jokainen saa varmuutta omaan esiintymiseensä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Hyviä tapoja harjoitella on esimerkiksi kuvitellut väittelytilanteet, draamalliset harjoitukset sekä menetelmät, joilla tunnistetaan omia vahvuuksia ja saadaan lisää itseluottamusta.

Vaikuttamisesta koulutusta, apua ja tukea saa Nuorisovaltuustojen Liitto Nuva Ry:ltä, joilta on tilattavissa koulutuksia eri tilanteisiin, sekä kontakteja muihin Suomen ja oman alueen nuorisovaikuttajiin.

Nuorisovaltuuston aloittaessa uutta kautta suositan nuorille järjestettävän ryhmäytymis- ja kouluttautumisleirin. Leirimuotoinen tapahtuma on usein parempi vaihtoehto tavalliselle koulutustilaisuudelle, sillä leirillä toimitaan neutraalissa tilassa ja vapaamuotoisemmin. Leirin ohjelmassa kannattaa panostaa ryhmäytymiseen, yhdessä toiminnan ideointiin tulevalle kaudelle, sekä perehtyä nuorisovaltuuston toimintatapoihin ja tavoitteisiin. Koska kohderyhmänä on nuoret, toiminnalliset menetelmät toimivat parhaiten niin opetustilanteissa kuin ryhmäytymisessäkin. Leirillä kannattaa tasapäistää nuoret siinä mielessä, ettei ryhmästä nosteta asiantuntija-asemaan ryhmän jäseniä, vaikka osalla vaikuttamiskokemusta olisi paljonkin.

Koulutusrupeama II (toiminnallinen malli) 120 min

Toimintarata

Toimintaradan alussa jaetaan porukka neljään ryhmään, ohjeistetaan toimintaradalle ja joukkueet keksivät itselleen nimen ja sloganin.

Tarvikkeet: Palikoita, munakello, A4 papereita, A4 kirjekuoria, kynä, Raahen organisaatiokaavio 2x A3, kaupunkitietokysymykset, huiveja yms. Ohjelaput pohdintapisteelle, nokkeluustehtävän mallikuviot + ratkaisut.

Toimintapiste I – Nokkeluustehtävä

Joukkueiden tulee muodostaa palikoista tietty kuvio liikuttamalla vain muutamaa keppiä

Toimintapiste II – Kaupunkitieto

Joukkueiden tulee koota paloitetu organisaatiokaavio alkuperäiseen muotoonsa (ajanotto). Lisäksi 15 kaupunkitietokysymystä.

Toimintapiste III – Pohdinta tehtävä

Joukkueet toimivat pisteellä itsenäisesti, vääntävät ensin munakelloon ajan joka heillä on käytettävissä pisteellä. Pöydällä on nippu kysymyksiä nuorisovaltuustoon liittyen esim: luettele mahdollisimman monta nuorisovaltuuston tehtävää, keksi Cupilla/nuvalle slogan/mainoslause, luettele mahdollisimman monta nuorisovaltuuston yhteistyötahoa, luettele mahdollisimman monta Raahen kehittämisisdeaa/aloiteideaa, millaisia tavoitteita nuorisovaltuustolla voisi olla vuodelle 2008.

Kysymyksiin vastataan kirjoittamalla vastaukset paperille ja sulkemalla paperi kirjekuoreen. Kun aika loppuu suljetaan kirjekuori ja mennään seuraavalle pisteelle.

Toimintapiste IV – Ryhmätehtävä

Toiminnallinen joukkueetehtävä, jonka tavoitteena on ryhmyttää joukkueita.

Koulutusrupeama IV

Nuorisovaltuuston työryhmätyöskentely (30 min)

Osion vetäjänä entinen nuorisovaltuutettu 1

Mitä se on? Mikä on koollekutsujan, entä jäsenten roolit. Miten voi perustaa työryhmän ja ketkä siihen kuuluvat?

Mitä työryhmässä tehdää ja mitä varten se on olemassa?

Edustukset kaupungin eri työryhmissä (10 min)

Osion vetäjänä entinen nuorisovaltuutettu 2

Mitä on kaupungin työryhmissä työskentely? Ketkä sinne menee? Mitä siellä tehdää? Mitä työryhmät ovat? Mihin siellä voi vaikuttaa?

Vaikuttamisen keinot (20 min)

Osion vetäjänä entinen nuorisovaltuutettu 3

Kuinka asioihin voi vaikuttaa? Mitä keinoja on vaikuttaa? Millainen on hyvä kannanotto?

Luottamushenkilönä toimiminen (25 min)

Osion vetäjänä Kunnallispoliitikko/kummivaltuutettu

Tavoitteet: Selventää millaista on toimia luottamushenkilönä, mitä puolueita on, mitä ne edustaa, miten pääsee mukaan, paljonko siitä maksetaan. Millaisia ovat luottamushenkilön vastuut ja velvollisuudet. Kenen asialla luottamushenkilöt toimivat puolueen asialla, omallaan, kaupungin vai äänestäjän asialla?

Kuva 8: Raahen nuorisovaltuuston perehdyttämisviikonlopun ohjelmarunkoesimerkki (Meiju Hiitola)

Omat kokemukseni perehdyttämisleirien osalta järjestäjänä ovat Raahen nuorisovaltuustosta, Seinäjoen nuorisovaltuustosta sekä Vaasan nuorisovaltuustosta. Leirejä on suunniteltu yhteistyössä ohjaavien työntekijöiden, nuorisovaltuustotoimijoiden ja nuorisotoimen toimijoiden kanssa yhteistyössä. Leirin aikataulut ja ohjelma tulee suunnitella tarkkaan, nuorisovaltuuston kulloistakin tarvetta peilaten. Ohjelma muodostuu yleensä koulutusosioista, ryhmäytymisosioista sekä vapaa-ajasta. Koulutusosioista tehdään suunnitelma ja

asetetaan kullekin jaksolle tavoitteet ja valitaan käytettävät menetelmät, sekä mahdollisesti osuuden vetäjä / fasilitaattori.

7.1.1 Motivointi

Lapset ja nuoret ovat luovan toiminnan mestareita, kunhan mielikuvitukselle annetaan tilaa, toiminta on omaehtoista, eikä ulkoapäin kovin säänneltyä. Puhutaan sisäisestä ja ulkoisesta motivaatiosta. Ulkoinen motivaatio tarkoittaa ulkoisia motivaatiotekijöitä, kuten rahan saamista työstä, palkitsemista tai vaatimista. Sisäiset motivaatiotekijät ovat lähtöisin ihmisestä itsestään ja halusta toimia, ilman ulkoisten motivaatiotekijöiden vaikutusta. Ulkoisen motivaation tekijät jopa saattavat heikentää sisäistä motivaatiota. Useimmiten kuitenkin tarvitaan turvalliset rajat toimia itseohjautuvasti.

PAKKO-UHKAUS-VAIHTO-OHJAUS-VETOOMUS-ARVOSTUS
 ULKOINEN MOTIVAATIO ----- SISÄINEN MOTIVAATIO

Kuva 9: Ulkoinen ja sisäinen motivaatio Markku Ojasen näkemysten pohjalta

7.1.2 Minäpystyvyyden ja osallisuuden kokemus vaikuttajana ja vaikuttajaryhmänä

Minäpystyvyys vaikuttaa paljon yksilön toimintaan ja motivaatioon ja sillä tarkoitetaan yksilön käsitystä omista kyvyistään suoriutua annetusta tehtävästä. Ryhmätyöskentelyssä on tärkeää, että jokainen kokee antamansa panoksen ryhmän kannalta tärkeäksi. Se parantaa yksilön itsetuntoa ja minäpystyvyyden kokemusta. Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan luottamusta ihmisiin ja instituutioihin sekä osallistumista sellaisiin ryhmiin, yhteisöihin tai yhdistyksiin joissa on paljon sosiaalista vuorovaikutusta, sekä muuta sosiaalista kanssakäymistä muiden ihmisten kanssa. Kun sosiaalista pääomaa on paljon ihminen on

integroitunut kulttuuriinsa ja pystyy hyödyntämään sen tarjoamia mahdollisuuksia, onhan yksilön sosiaalinen pääoma kehittynyt pitkään elämän varrella. Heikko sosiaalinen pääoma puolestaan voimakas yhteys terveysongelmiin. Kun sosiaalinen ”turvaverkko” on kunnossa voi vastoinkäymisistä päästä ylitse toisten tuella.

Osallisuuden tunne, tunne, että on osa jotakin suurempaa tärkeää toimintaa, tärkeä osa ryhmää, edistää myös hyvinvointia. Ryhmän osallisuudessa tärkeää on tunne, että oikeasti ja aidosti voi vaikuttaa asioihin, aidosti halutaan kuulla ja ottaa huomioon vaikeissakin asioissa. Ryhmässä työskentelyn vahvuus on osiensa summa, joten osallisuus tiimissä jossa oma ja tiimin minäpystyvyys on vahva, vahvistaa myös tiimin osasia.

Kun yksilö ja tiimi ovat vahvoja ja onnistutaan yhdessä, tulee ajan riennon kokemus ns. flow-tila, jonka vaikutus esimerkiksi työskentelytehoon on merkittävä. Mitä enemmän ajan rientoa ihmisen elämässä on sitä enemmän hän kokee onnellisuutta. Flow-tilaa kannattaa siis vaalia ja käyttää hyödyksi myös jälkikäteen muistelemalla ja jakamalla ryhmän kesken, kun halutaan uudelleen nostattaa uusia positiivisia ryhmätuntemuksia.

7.2 Nuorten kuntalaisten huomioiminen

Nuorisovaltuusto edustaa kaikkia kunnan nuoria. Nuorten suhtautuminen ja tietotaso vaikuttajaryhmästä ja sen toiminnasta on hyvin vaihtelevaa. Kiinnostus vaikuttamistoimintaan ja yhteisiin asioihin saattaa vaihdella jopa yksilötasolla. Jotta nuorten mielipiteitä saadaan kattavammin kuulluksi täytyy mielipiteitä ja ideoita kerätä nuorilta eri foorumeilla ja eri tavoin, jotta lain vaatimat kuulemismahdollisuudet tulevat täytetyksi. Alla olen ryhmitellyt nuoria kuntalaisia suhteessa nuorisovaltuustotoimintaan ja valinnut kohderyhmätavoittavia kuulemisen tapoja.

1. Aktiiviset nuoret, jotka ovat toiminnassa mukana tai joiden kiinnostus toimintaan on sillä tasolla, että he voivat hakeutua mukaan nuorisovaltuustotoimintaan. Nämä aktiiviset nuoret mahdollisesti jo

vaikuttavat yhteistyökumppanien kautta ja tuovat lisäarvoa toiminnalle / tuntevat nuorisovaltuustotoiminnan. Tällä kohderyhmällä on usein yksi tai useampi aikaa vievä harrastus ja he myös ovat usein aktiivisesti mukana koulun toiminnoissa.

Tämä kohderyhmä saa äänensä kuuluviin oppilaskuntatoiminnan ja vaikuttajafoorumien kautta joko suoraan tai välillisesti. He myös osallistuvat aktiivisesti vaikuttamistilaisuuksiin, paneeleihin ja foorumeihin, sekä vaikuttavat yhdistysten ja järjestöjen kautta. Tätä kohderyhmää voidaan kannustaa osallistumaan mukaan nuorisovaltuuston projekteihin tai työryhmiin.

2. Nuoret, jotka ovat kuulleet nuorisovaltuustotoiminnasta joko kaverin tai koulun kautta, mutta eivät ole erityisen innokkaita itse vaikuttamaan yhteiskunnallisiin asioihin aktiivisesti, mutta pitävät asiaa hyvänä ja saattavat antaa idean tai äänestää nuorisovaaleissa, sekä osallistua nuorisovaltuuston järjestämiin tilaisuuksiin.

Usein tämä kohderyhmä on helposti tavoitettavissa koulu yhteistyöllä, jolloin kaikki vaikuttamistoiminta, joka ulottuu kaikki koulun oppilaisiin ulottaa tämän kohderyhmän saataville, esimerkiksi mielipidemittaukset, aloitelaatikot kouluilla, äänestäminen ja tapahtumat joissa koulu on yhteistyötahona. Myös verkon vaikuttamiskanavat voivat olla ominaisempi tapa tuoda omat ideat esille. Vaikuttaminen myös kansalaisaktivismiin osallisena tai työryhmän jäsenenä itseä erityisen paljon kiinnostavan aiheen tiimoilta voi olla väylä kertoa mielipiteensä, joten laaja-alainen katsantokanta vaikutettaviin asioihin kunnassa ja yhteistyö eri tahojen kanssa, voi herättää nuoren kertomaan mielipiteensä.

3. Nuoret, jotka eivät tiedä nuorisovaltuustotoiminnasta. Tämän ryhmän sisällä voi olla jo kahta edellä mainittua ryhmää, sekä heitä joita vaikuttaminen ei yksinkertaisesti kiinnosta ja / tai he eivät ole kiinnostuneita osallistumaan tapahtumiin / konkreettiseen toimintaan vaan haluavat ilmaista itseään verkossa tai toimia taustalla. Tämä ryhmä yritetään tavoittaa eri yhteistyöryhmien ja heidän verkostojensa kautta kuten kouluilta ja nuorisotiloilta sekä sosiaalisen median kanavia

hyödyntäen. Vaikuttamismahdollisuudet ja kuuleminen pitäisi tapahtua siellä, missä nämä nuoret viettävät aikaansa, kuten julkisissa tiloissa ja verkossa. Hiljaisten signaalien poimiminen vastademokraattisista kanavista auttaa ajamaan myös näiden nuorten mielipiteitä.

8 NUORISOVALTUUSTON VIESTINTÄ JA MARKKINOINTI

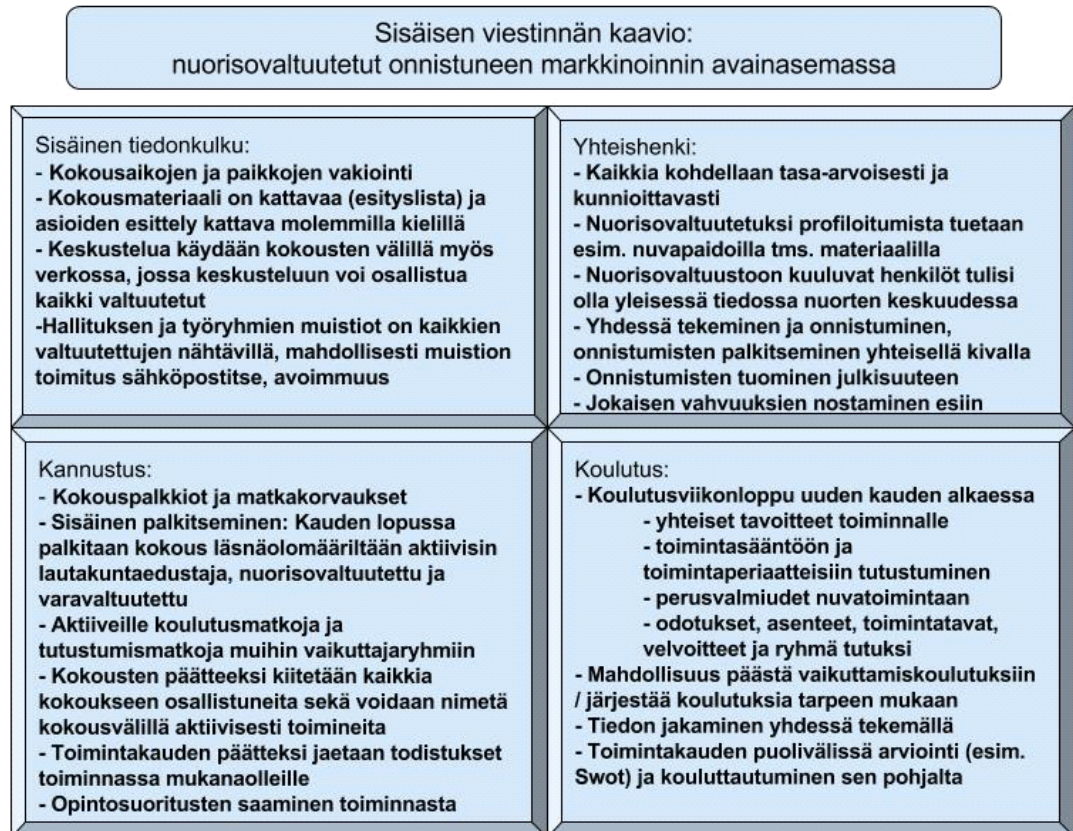
Markkinoinnin kannalta näkyvyydestä kilpaillaan kohderyhmien muiden kiinnostusten kanssa, sekä toimijoiden osalta ajankäytön priorisoinnin osalta. Palvelunäkökulmasta nuorisovaltuuston tulisi tavoitella kohderyhmien pitämistä ajan tasalla toiminnasta ja vastaamalla heidän odotuksiin, sekä mahdollisesti ylittämään ne. Koska toiminta pohjautuu vapaaehtoisuuteen, ei kaikkeen tarpeeseen ole mahdollista vastata, tällöin hyvänä palveluna pidän selkeää tiedottamista ja "asiakkaiden" pitämistä ajan tasalla ja kontakteja virkeänä.

Markkinoinnin kautta voidaan lisätä kuntalaisten nuorten tietoisuutta nuorisovaltuuston toiminnasta, jossa konkreettinen tavoite olisi, ettei tehtäessä kyselyä nuorille kukaan voisi vastata, ettei ole koskaan kuullut nuorisovaltuustosta.

8.1 Nuorisovaltuuston viestintä

8.1.1 Nuorisovaltuuston sisäinen viestintä

Koska nuorisovaltuusto on yhtä kuin jäsenensä, on erittäin tärkeää pitää ihmiset motivoituneena, aktiivisena ja saada heidät kokemaan iloa ja ylpeyttä osallisuudestaan nuorten elinolojen parantamiseen. Nuorisovaltuutettujen käytös ja tekemiset ovat suurennuslasin alla ja senpä vuoksi heille on tarjottava koulutusta ja taattava tarvittavat valmiudet toimintaan. Jokainen nuori tuo oman persoonansa ja omat taitonsa nuorisovaltuustoon. Hyvällä sisäisellä viestinnällä voidaan tukea yksilöiden vahvuuksia, yhteishenkeä luomalla nivoa toimivia tiimejä ja kouluttamalla antaa oikeita välineitä toiminnan tueksi. Haasteina sisäisessä viestinnässä on sen työläisyys. Hyvää sisäinen viestintä vaatii aikaa ja tahtoa. Mikäli sisäinen viestintä ei toimi, putoaa muutaman kerran kokouksesta poisjäänyt henkilö helposti porukasta ulkopuolelle, koska ei tiedä ja tunne meneillään olevia asioita.

Kuva 10. Sisäisen viestinnän kaavio nuorisovaltuuston markkinointi (Meiju Hiitola)

8.1.2 Nuorisovaltuuston ulkoinen viestintää

Ulkoisessa viestinnässä tulee valita viestintävälineet sen mukaan, ketä halutaan tavoittaa ja kuinka henkilökohtaisesti. Nykypäivänä informaatiotulvan keskellä viestiessä onkin mietittävä kohderyhmää niin tiedotteen muodollisuudessa kuin tiedotusvälineiden valinnassakin.

Kuva 7. Nuorisovaltuuston viestinnän pilvet (Meiju Hiitola)

Mikäli tavoitellaan kontaktia päättäjiin ja viranhaltijoihin, tulisi säännöllisesti tarjota kiinnostuneille tietoa ja kuulumisia toiminnan läpinäkyvyyden takia, muistutetaan olemassaolosta, jotta nuorten mielipidettä muistetaan kysyä, sekä osoitetaan toiminnan tärkeys myös toimintaa rahoittavalle taholle. Kun tavoitteellisesti viedään eteenpäin hanketta tai ideaa, voi perinteinen henkilökohtainen puhelinsoitto asiasta päättävälle henkilölle olla tehokkain viestintätapa. Tällöin viestin perille meno voidaan taata. Tärkeää on tuntea ja perustella asia, sekä kyetä vastaamaan vasta-argumentointiin. Näkyvyys perinteisissä medioissa noteerataan tässä kohderyhmässä, sillä myös heidän äänestäjänsä ja taustatahonsa seuraavat usein keskustelua perinteisissä medioissa. Sosiaalisen median seuraamien (Facebook, Instagram, Twitter) on usein kohderyhmän hallussa, vaikei näkyvää kommentointia ja osallistumista olisikaan.

8.2 Nuorisovaltuuston markkinointi

8.2.1 Mainonta

Suurin osa nuorisovaltuustotoiminnasta on sellaista vaikuttamistoimintaa, jolle näkyvyys on hyväksi, mutta ei sen edellytys, pois lukien diskot ja yms. tapahtumat. Erittäin merkittävä ja mainostusta vaativa asia on kuitenkin nuorisovaalit, etenkin kun ne järjestetään ensimmäistä kertaa, eikä rutiinia järjestämisestä tai markkinoinnista ole, eikä kokemuksen pohjalta vältettäviä riskitekijöitä saada näin ollen minimoitua. Useissa Suomen kunnissa nuorisovaltuustovaaleja järjestetään liian tiukalla aikataululla ja liian vähällä markkinoinnilla. Markkinointi täytyy useimmiten toteuttaa pienellä budjetilla, siksi suunnitelmallisuus ja aikataulut on avaintekijöitä.

8.2.2 Markkinoinnin segmentointi

Markkinoinnin näkökulmasta asiakassegmenttejä näen kaksi: nuoret ja kunnan päätöksenteko-organisaatio.

Toiminnan rahoittaja / kunnallinen päätöksenteko-organisaatio: joka takaa toiminnan resurssit ja saa hyötyä nuorten panoksesta päätöksentekoon, sekä on merkittävä yhteistyökumppani nuorisovaltuustolle, kun toteutetaan nuorille suunnattuja projekteja.

Tämän kohderyhmän piiriin pyritään perinteisen media kautta, sosiaalisen median kautta, etenkin facebookissa ja sähköpostitse. Lisäksi merkittävänä markkinointitoimenpiteenä pidän koko nuorisovaltuuston sitoutumista aktiiviseen, edustavaan ja kohteliaaseen käytökseen kohderyhmän seurassa, jolla luodaan luottamuksellista suhdetta ja osoitetaan arvostusta puolin ja toisin. Tasapuolisella tiedottamisella ajantasaisista tapahtumista on myös merkittävä rooli luottamuksellisen suhteen muodostumisessa.

Nuoret: Nuoria varten toimintaa tehdään ja nuoret ovat myös toimijoina, joten nuoret voidaan jakaa myös useampaan asiakasryhmään osallistumistasonsa perusteella.

4. Aktiiviset nuoret jotka ovat toiminnassa mukana tai joiden panos halutaan mukaan nuorisovaltuusto toimintaan. Nämä aktiiviset nuoret mahdollisesti jo vaikuttavat yhteistyökumppanien kautta ja tuovat lisäarvoa toiminnalle / tuntevat nuorisovaltuustotoiminnan. Tällä kohderyhmällä on usein paljon vapaa-ajan aktiviteetteja, sekä he myös ovat usein aktiivisesti mukana koulun toiminnoissa. Näihin nuoriin halutaan kohdentaa etenkin vaalien ehdokkaaksi asettumista koskeva mainonta sekä saada heidät seuraamaan ja kommentoimaan toimintaa jatkossakin (esim. sosiaalisessa mediassa). Sosiaalisen median "pintaa syvemmälle" julkaisujen avulla pyritään pitämään tämä ryhmä kiinnostuneena ja aktiivisena.
5. Nuoret jotka ovat kuulleet nuorisovaltuustotoiminnasta joko kaverin tai koulun kautta, mutta eivät ole erityisen innokkaita itse vaikuttamaan yhteiskunnallisiin asioihin aktiivisesti, mutta pitävät asiaa hyvänä ja saattavat antaa idean tai äänestää nuorisovaaleissa, sekä osallistua nuorisovaltuuston järjestämiin tilaisuuksiin. Heille suunnataan tapahtumien mainonta sekä pyritään saamaan heidät seuramaan sosiaalisen median kautta nuorisovaltuustotoimintaa. Tämä kohderyhmä pyritään tavoittamaan sosiaalisessa mediassa kilpailujen ja "aarten etsinnän kautta"
6. Nuoret jotka eivät tiedä nuorisovaltuustotoiminnasta. Tämän ryhmän sisällä voi olla jo kahta edellä mainittua ryhmää, sekä heitä joita vaikuttaminen ei yksinkertaisesti kiinnosta ja / tai he eivät ole kiinnostuneita osallistumaan tapahtumiin / "fyysiseen toimintaan" vaan haluavat ilmaista itseään verkossa tai toimia taustalla. Tästä ryhmästä pitäisi markkinoinnin kautta löytää uutta potentiaalia toimijoihin, aktivoida heitä äänestämään, sekä tiedottaa toiminnan monipuolisuudesta, etenkin verkkovaikuttamisen mahdollisuuksista. Tämä ryhmä yritetään tavoittaa eri yhteistyöryhmien ja heidän verkostojensa kautta (esim. koulut, harrasteryhmät). Heidän kiinnostuksensa pyritään saavuttamaan

jakamalla uutisia onnistumisista niin perinteisessä kuin sosiaalisessa mediassa.

Kokonaisuutena näitä kaikkia kolmea ryhmää yhdistää ikä ja pääosin samat markkinointikanavat. Tutkimustulosten pohjalta voidaan hieman kohdentaa markkinointia näille kohderyhmille tuntemalla heidän tapojaan kuluttaa mediaa. Kansallisen nuorisotutkimuksen (2013) mukaan nuorten suhde tuotemerkkeihin ja omaan elämäntapaan verkossa on ironinen. Noin kolmannes nuorista koki mainokset kiinnostavammiksi, jos niissä on nuoren ihailema henkilö. Noin puolet nuorista vastaanotti mieluiten markkinointiviestejä facebookin kautta vuonna 2013, mutta nykytilanteessa on otettava huomioon, ettei facebook ole enää sosiaalisen media ehdoton ykköskanava. Noin puolet nuorista oli löytänyt uusia kiinnostavia tuotteita näytekappaleiden tai ilmaistuotteiden avulla, joka siis kertoo markkinoinnin ilmaislahjojen kautta olevan edelleenkin tehokasta, joten painettujen jakotuotteiden merkitystä ei voi unohtaa osana markkinointia. Noin 70% nuorista tekee television mainoskatkojen aikana jotakin muuta kuin katsoo televisiota, joten tässä tapauksessa on positiivista, ettei hinnakas tv-markkinointi ole tarpeen kohderyhmän tavoittamiseksi. Markkinointiasioissa mielipideilmastoltaan puolet nuorista lukeutuu kriittisiin, epäileväisiin ja suorasanaisiin ja 45% tyytyväisiin, aktiivisiin ja läsnä oleviin, vaikka heihin kohdistetaan suurin osa markkinointipanostuksista.

Kansallinen Nuorisotutkimus 2014 puolestaan korostaa, että nuorten kuluttaminen on mitä enenevässä määrin siirtynyt verkkoon: "Verkon kautta kaikki on saatavilla, milloin tahansa, helposti ja vaivattomasti. Nuorisosukupolvi on oppinut helppouteen, vaivattomuuteen ja nopeuteen ja se edellyttää sitä kaikessa. Nuoret kaipaavat yksinkertaisia ja helposti omaksuttavia ratkaisuja. Tämä pitää ottaa huomioon tuotettaessa verkkosisältöjä, tiedotteita ja markkinointimateriaalia.

8.2.3 Nuorisovaltuustovaalien markkinointiesimerkki

Yleiskokouksessa on hyvissä ajoin, viimeistään 4 kuukautta ennen vaaleja valittava vaalityöryhmä, joka valmistelee vaalien järjestelyjä. Tärkeimpiä järjestelyjä on koulujen mukaan saaminen tukemaan vaaleja mielellään olemalla markkinointiareenana, luokkakohtaisilla äänestyksillä ja osallistumalla

vaalijärjestelyihin vastaanottamalla ehdokaslomakkeita. Yhteydenotot hyvissä ajoin ja selkeät suunnitelmat edesauttavat yhteistyötä: Mitä kouluilta odotetaan käytännössä ja mitä nuorisovaltuusto lupaa hoitaa. Tässä vaiheessa perinteisen median kautta voisi tarjota juttua uutuuden varjolla. Vaaleille kannattaa luoda graafinen ilme jo hyvissä ajoin. Kaupungin päätöksenteko-organisaatiota tulee myös informoida ja muistuttaa muuttuvasta käytännöstä sekä kenties haastaa heidät ilmiantamaan potentiaalisia ehdokkaita (osallistamalla, saadaan mahdollisesti lisähuomiota). Nuorisovaltuuston toimintaa tuodaan enenevässä määrin esille tekemällä esimerkiksi periscope tai muita videomuotoisia julkaisuja kokousten yhteydestä, päivittämällä aktiivisesti sosiaalisen median kanavia ja hankkimalla seuraajia kilpailuin.

Vaalien ehdokkaaksi asettautumisen markkinointi Ilman ehdokkaita ei ole vaaleja. Kohderyhmänä on sekä vanhat nuorisovaltuutetut jotka haluavat jatkaa nuorisovaltuustossa, sekä vaikuttamisesta kiinnostuneet nuoret. Heidät pyritään tavoittamaan menemällä oppilaskunnan kokouksiin, potentiaalsiin vapaa-ajanviettopaikkoihin, välitunneille, nuorisotaloille yms. esittäytymään ja kertomaan nuorisovaltuustotoiminnasta ja vaaleista, sekä suoraan rekrytoimaan ehdokkaita nykyisten nuorisovaltuutettujen toimesta. Tilaisuutta varten tulee olla esite / flyer jossa on tiedot kiinnostuneille. Koska kynnys ilmoittautua itse ehdokkaaksi voi olla monelle kova. Sosiaalisessa mediassa luodaan kisa/ kampanja, jossa kuhunkin sosiaalisen median kanavaan parhaiten sopivalla tavalla kuten "tagein" (esim: #vaasannuva #mun ehdokas 2017 #päättäjäainesta), kuvakehyksin / kuvatarroin (liitetään omaan kuvaan kuin esim. tahdon -kampanjassa).

Nykyisten nuorisovaltuutettujen tulee käynnistää kampanja osallistumalla kampanjan toteuttamiseen omalta osaltaan aktiivisena toimintana sovituissa "näkyvyysaalloissa", jokainen myös sitoutuu rekrytoimaan edes yhden ehdokkaan. Tässä vaiheessa vaaleista voidaan julkaista ns. virallinen kuulutus muiden kaupungin tiedotusten tapaan. Kampanjaa tuetaan kutsumalla paikallismediat tiedotustilaisuuteen, jossa kampanja julkistetaan ja kerrotaan vaaleista aikatauluineen sekä kutsutaan heidät vaalivalvojaisiin ääntenlaskutilaisuuteen. Mediaa kiinnostaa etenkin valtakunnallisesti ainutlaatuiset seikat, joten mikäli tällainen yhteys löytyy, tulee se nostaa esille (esim. olla suomen ensimmäinen

nuorisovaltuusto joka testaa verkkoäänestystä) Tilaisuuden jälkeen medioihin lähetään vielä tiedote varmistukseksi. 4 viikkoa ennen vaalipäivää ehdokasasettelu sulkeutuu. Ehdokkaaksi asettautujan tulee toimittaa ilmoittautumisen yhteydessä, jotta virallinen vaalijuliste saadaan koottua lähes reaaliaikaisesti ja se saadaan painoon mahdollisimman nopeasti.

Äänestäjille suunnattu markkinointi Demokratia toteutuu parhaiten, kun ihmiset äänestävät. Haasteellista tässä markkinoinnissa on tavoittaa henkilöt joita ei vaikuttaminen kiinnosta. Kouluille voidaan asettaa kisa, jossa suurimman äänestysprosentin kerännyt koulu saa rahapalkinnon kouluviihtyvyyden parantamiseen, joka motivoi kouluja kannustamaan oppilaitaan äänestämään vielä parempi jos käyvät äänestämässä luokittain. Ehdokkaita kannustetaan vaalimainontaan antamalla käyttöön mainospohjan johon on helppo itse lisätä kuva ja omat tietonsa ja vaalilupauksensa. Mainospohjaa saa käyttää niin verkossa kuin tulostetussa muodossa. Kun julisteet saadaan painosta ne jaetaan kahdessa aallossa kouluille ja nuorten vapaa-ajan viettopaikkoihin. Pari päivää ennen vaaleja tulisi näkyvyys olla maksimoitu, yksi keino tähän on koulujen pihalla pyöriin pyykkipojalla kiinnitettävät flyeri "räpättimet".

9 PÄÄTELMÄT

Opinnäytetyöprosessin alussa minulla oli kokemuspohjainen näkemys nuorisovaltuustojen ja nuorisovaikuttamisen kehittämiskohteista kuntatasolla. Lähtökohtaisesti näin suurimpina ongelmina nuorisovaikuttamisen käytäntöjen monenkirjavuuden ja toiminnan aktiivisuuden voimakkaan syklisyyden jopa kunnan sisällä kun toimijat vaihtuvat ja erilaiset hankkeet alkavat ja päättyvät. Näkemykseni mukaan myös nuorisovaikuttamisen asema kunnassa on häilyvä ja usein nuorten äänen kuuluminen kunnan organisaatiossa on kiinni päättäjien kiinnostuksesta kysyä mielipiteitä ja halusta ottaa mielipiteitä huomioon. Nuorisovaltuustotoiminta on hyvin eritasoista eri puolella Suomea, vaihdellen tapahtumaorientoituneista valtuustoista erittäin vaikuttaviin kunnallisiin toimijoihin. Vaikuttavankin nuorisovaltuuston mielipiteet muodostuvat yleensä lähinnä nuorisovaltuuston sisäisesti ja asiat joihin otetaan kantaa syntyy usein tämän pienen ryhmän tapeista. Vaikuttamisen ulkopuolelle jää tällöin suuri joukko nuoria ilman ääntä. Uusia yhteistyömuotoja nuorten ja päättäjien välille synny, vaan vaikuttamaan nuoret pääsevät lähinnä lautakuntien kautta.

Näkökulmat jotka olivat lähtökohtana opinnäytetyöprosessissa nuorisovaltuustotoiminnasta ja nuorisovaikuttamisesta kuntatasolla osoittautuivat hyvin oikeasuuntaiseksi kirjallisuuden ja lähdeaineistojen perusteella. Lähdeaineiston laajuudesta huolimatta samat nuorisovaikuttamisen kipukohdat nousivat kerta toisensa jälkeen esiin. Huomioitavaa on myös, että, vaikka aiheesta on kirjoitettu paljon artikkeleita ja materiaalia, ei laaja-alaisia tutkimuksia ole tehty kovin paljon, joten useissa lähteissä viitattiin muutamiin samoihin laajempiin tutkimuksiin ja hankeraportteihin.

Tutkimusaineistojen ja artikkelien perusteella nousseisiin ongelmakohtiin olisi usein yksinkertaisia, vähän resursseja vaativia, mutta paljon tahtotilaa tarvitsevia keinoja ratkaista ongelma. Hyviä käytäntöjä ja ratkaisumalleja on kunnissa kehitetty paljon valtion, osallisuushankkeiden ja aktiivisten nuorisoalan toimijoiden taholta, mutta monet näistä käytännöistä on unohdettu hankkeen päättymisen jälkeen, eikä hyviä käytäntöjä ole laajemmin kerätty valtakunnalliseen ”menetelmäpankkiin”, josta toimijat voisivat omaan kuntaansa saada ideoita, vaan ”ideameri” on levällään

ympäri valtakuntaa. Tähän voi olla syynä useiden vaikuttamistoiminnan parissa toimivien valtakunnallisten järjestöjen ja organisaatioiden laaja kirjo, jotka käsittääkseni toimivat kyllä yhteistyössä toistensa kanssa, mutta kuntatason toimijoille eri organisaatioiden tarjonta ja kirjo hankkeineen, työryhmineen, kampanjoineen ja projekteineen voi olla hämmentävä. Kuntatasolla voi olla vaikea löytää omalle kunnalle sopivia toiminnan muotoja joihin kannattaa lähteä mukaan, kun samankaltaisia, mutta erihenkisiä toimintoja on paljon.

Ajatukseni luoda yksi yhtenäinen toimintamalli, joka takaisi nuorten kohtuullisen hyvä kuulemisen kunnassa osoittautui ennakkonäkemyksestä poiketen liian haasteelliseksi, sillä se vaatisi useilla paikkakunnilla nykyisen toimintamuodon täydellisen romuttamisen ja uudelleenrakentamisen, joka söisi runsaasti energiaa ja resursseja tärkeimmältä, eli vaikuttamistoiminnalta. Pyrinkin nostamaan esiin asioita ongelmien takaa, jotta kunnissa voitaisiin havaita syyt ongelmille ja etsiä ratkaisua sitä kautta, eikä tarjota päälle liimattua toimintamallia, joka ei istu jo olemassa olevaan toimintaan ja tilanteeseen. Toimintaehdotukset joita työssäni esitän tukevat tutkimusaineiston pohjalta muodostunutta ihannekuvaa nuorten vaikuttamistoiminnasta kunnassa.

LÄHTEET

Deliberatiivisen demokratian instituutti, verkkolähde:

<http://www.deliberaatio.org/~delibero/wordpress/>

Gretchel, A & Helin, E & Kauniskangas, E. (2010) Nuoret palveluita arvioimassa: Menetelmäopas nuorten vaikuttamis- ja kuulemiskäytäntöjen kehittämiseen. Helsinki: Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi Ry

<http://primapaper.fi/allianssi/valtikka/menetelmaopas/primapaper>

Gretschel, A. & Junttila-Vitikka, P. & Puuronen, A. (2016) Suuntaviivoja nuorisotoimialan määrittelyyn ja arviointiin. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura

Gretschel, A. (2002). Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina: Artikkeleita osallisuudesta. Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Gretschel, A., & Kiilakoski, T. (2007). Lasten ja nuorten kunta. [Helsinki]: Nuorisotutkimusseura : Nuorisotutkimusverkosto

Gretschel, A., & Kiilakoski, T. (2012). Demokratiaoppitunti: Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Hallituksen esitys eduskunnalle nuorisolaiksi HE 111/2016 Saatavilla sähköisesti osoitteessa <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2016/20160111#idp3398944>

Hokkanen, L., & Liikanen, V. (2010). Vaikutusvaltaa!: Kohti kansalaisvaikuttamisen areenoja. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Hurmeranta, A. & Uosukainen K. & Castrén, V.& Myllymäki, R. (2016): Ohjeita nuorisovaltuuston perustamiseen ja toimintasäännön laatimiseen. Helsinki: Suomen kuntaliitto

http://shop.kunnat.net/download.php?filename=uploads/nuva_kuntalakiohjeistuss_ebook.pdf

L 10.4.2015/410. Kuntalaki

L 20.11.2009/896. Laki aluehallintovirastoista

L 01.03.2006/72. Nuorisolaki

L 21.8.1998/ 628. Perusopetuslaki

- Linnossuo, O., & Hyppönen, M. (1997). Hyvä, paha ja hauska: Tehtäviä ja ryhmätyöharjoituksia lasten ja nuorten kasvutyöskentelyyn. Helsinki: Lasten keskus.
- Myllyniemi, Sami (toim.) Arjen jäljillä - Nuorisobarometri 2015
https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2016/01/Nuorisobarometri_2015_ISSUU.pdf
- Mäntylä, N. (2011). Lapset ja nuoret yhteiskunnan toimijoina. Vaasa: Vaasan yliopisto. http://www.uva.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-379-0.pdf
- Nokelainen, E. & Toikander, T. (2006) Ohjattu pienryhmätoiminta osana nuorisotyötä, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Sarja D Opinnäytetyöt 2/2006, Nykypaino Oy
- Nuorisolain uudistaminen (opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2015:16)
- Ojanen, Markku (2009) .Hyvinvoinnin käsikirja. Kirjapaja. Helsinki
- Paakkunainen, K., & Suurpää, L. (2011). Nuorten poliittinen ohjaus: Strategista johtamista, kentän kasvavaa yhteistyötä vai latistuvaa osallistumista? Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto : Nuorisotutkimusseura.
- Paju, P. (2008). Nuorten valtakunnallinen osallisuushanke. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto : Nuorisotutkimusseura.
<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/osallisuushanke.pdf>
- Sinisilta, N. 2014. Ohjaamisen haasteet lapsijohtoisessa tutkimuksessa. Ohjaajan toiminta mahdollistamassa tai rajoittamassa lasten osallisuutta. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos. Kasvatustieteen pro gradu- tutkielma
- Sovijärvi, Tarja (toim.) (2013), PARASTA OSALLISUUTTA, HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU ammattikorkeakoulu Sarja F. Katsauksia ja aineistoja 16, 2013, Bookwell. <http://www.nuortenkeskisuomi.fi/nuksu/wp-content/uploads/2013/09/ParastaOsallisuutta.pdf>
- Suoniemi Tero, Pro gradu -tutkielma, Deliberatiivinen demokratia käytännössä, Kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelma Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos Jyväskylän yliopisto, 2015
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/48086/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201512144009.pdf?sequence=1>
- Takamäki, K. (2014). Nuorten teatteriprojektin osallistavat työtavat. *eEriKa : erityispedagoginen tutkimus- ja menetelmätieto*,
<http://www.peda.net/img/portal/3010525/erika22014.pdf?cs=140>

